

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

Sayı : 3
ARALIK 2003

Eskişehir Barosu
Kütüphanesine Aittir.
İki Eylül İş Merkezi K.7 Tel:233 97 98

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

DÖRT AYDA BİR YAYIMLANIR

MESLEK ANDIMIZ

Kanuna, Ahlaka, Mesleğin Onuruna ve Kurallarına Uygun
Davranacağıma Namusum ve Vicdanım Üzerine And İçerim.

SAHİBİ : Eskişehir Barosu adına Baro Başkanı Av.Oğuz Sezer ARSLAN

SORUMLU MÜDÜR : Av.Altan ULUTAŞ

İDARE YERİ : Eskişehir Barosu Adliye İçi No:59 ESKİŞEHİR

YAYIN KURULU : Av. Hüseyin Fahri ÜNLÜ
Av. Mustafa ERYILMAZ
Av. Mehmet İNCİ
Av. Mehmet YÜKSEL
Av. Yusuf YILDIRIM
Av. Reşit Dinç ERKARA
Av. Aydın ÜNLÜCE
Av. Yaşar KARAGÖL
Av. Tuba SUSOY
Av. Mustafa AVCI
Av. Barış GÜNAYDIN
Av. Çilem SAKLAVCI

Dergide yayınlanan yazılar yazarların kişisel görüşünü yansıtır. Gönderilen yazının hiçbir yerde yayımlanmamış olması gereklidir. Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayımlanmasın geri verilmez. Yayımlanan yazılar için, gerekçe gösterme zorunluluğu yoktur. Dergide yayınlanan yazıların ayrı baskı yapılması isteği yayın kurulunun yazılı onayına bağlıdır.

Eskişehir Barosu Dergisi

İçindekiler

Eskişehir Barosu
Kütüphanesine aittir.
No: 1000

Av.Oğuz Sezer ARSLAN	: Yıl Yeni Zihniyet Eski	01
Hkm.Şamil İNAN	: Araç Kayıtları Üzerine Konulan İhtiyati Tedbirlerin İnfazı	03
Av.Nevzat KOZLUCA	: Hukuk Devletinin Önemi Ve Yargı Bağımsızlığı	07
Av.Gökhan AYDAR	: İcra Ve İflas Yasasındaki Değişiklikler	10
Av.Barış GÜNAYDIN	: İletişim Ve Hukuk	16
Stj. Av.Pınar AKSOY	: İdarenin Gerçekliği	29
Av.Tuba SUSOY	: İnceden Değınmeler	34
	: Yargıtay Kararları	38
	: İnsanoğlu Bir Tuhaftır	52
	: Güzel Söz	53
Av.Tuba SUSOY	: Şiir	56

Dizgi : Ahmet GÜÇLÜ

Sayı : 03 - Aralık '2003

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

YIL YENİ ZİHNİYET ESKİ

(*) Av.Oğuz Sezer ARSLAN

Değerli okurlar;

Hukukun üstünlüğü adına savunma mesleğinin önemini, yargı bağımsızlığını, hakim güvencesini, adil yargılanma hakkını savunmak yalnız biz hukukçuların değil tüm toplumun dileği olduğunda fikir birliği içinde olduğundan kuşkumuz yoktur.

Yıllardır Avukatlık mesleğinin öneminden bahsederiz yıllardır. Avukatlık mesleğinin güçlü olmasını isteyenler, hep siyaseten muhalefette olanlardır. Nedense savunmayı yargının bir unsuru görmek istemeyen iktidarlar gelmiştir yönetime. Nedense değişik fikirdeki partilerin ortak özelliği, iktidara gelince, programlarında olsa dahi savunma; onlarca önemsiz bir kavram halini alır. Oysa hepsinin bir gün savunmaya ihtiyacı mutlaka olacaktır.

Yargı bağımsızlığından söz ederiz yıllardır. Seçim meydanlarında "Yargı bağımsızlığı" nutukları atılır. Zaman zaman iktidarlarda değişir ama değişmeyen Yargının bağılılığıdır. Adalet bakanı hakimler savcılar yüksek kurulunun başıdır. Baro organlarını ise görevden almak Avukatlık Yasamızda bir kambur gibi duran maddeyle valinindir.

Adil yargılanma hakkı yine lafta herkesin dilindedir. Bilirler siyasiler sonunda nereye düşeceğini. Hukukun herkese bir gün gelip lazım olacağını. Tıpkı Sırp kasabı Miloseviç'in öğrendiği gibi. (Kendine temyiz hakkı verilmedi diye insan hakları mahkemesine başvurmuştu). Ama kendini bilmez biri kalkıp Yargıya güvenmediğini söyleyebilmekte. Nasıl mı; dokunulmazlık zırhının altında. Eğer dediği doğruysa, vekili olduğu vatandaş ne halde. Eğer bildiği var idi de söylemediyse kendisi suç uydurucudur, bu böyle biline.

Bu ülkeye başbakanlık yapmış bir kişi sayın Erbakan,yerel Mahkemenin ceza vermesi, üzerine Yargıtay'a baş vurmuş, ceza onanınca da karar düzeltme isteminde bulunmuş bu istemde reddedilmiştir. Cezasının infazı istenince de aslanlar gibi gittiği hastaneden 1 yıl cezaevine konması uygun değildir raporu alarak tekerlekli sandalye ile hastaneyi terk etmiştir. Acaba bu raporu verenler hakkında bir soruşturma yapıldı mı merak ediyorum. Bir süre öncesine kadar gazetelerdeki demeçleri başkası mı veriyordu acaba?

Bugünkü başbakan ise 29 aralıkta "bizim rejim problemimiz yok"demektedir. Bu haber partisinin il başkanları toplantısında söylenmiştir. 28 Aralık 2003 tarihli Hürriyet gazetesi köşe yazarı sayın Sedat Ergin ise Başbakanlık müsteşarlığı makamında oturmakta olan Prof. Ömer Dinçer'in 1995 te bir sempozyumda sunduğu bildirimlerden bahsetmekte yazısında .. Sayın müsteşar özetle "laiklik ilkesi yerini İslam'la bütünleşme modeline bırakmasının gerekli olduğu"ndan söz etmekte.

Sayın başbakan rejim problemi yok diyerek, laik, sosyal, hukuk devletinin arkasında da bu müsteşar orada ne arıyor.

Ülkemizde siyasete mi yoksa yargıya mı güven duyulması gerektiğinin bir yanıtı olarak alınmalı bu satırlar. Yoksa ne kadar kısıtlasalar da, savcılar, yargıçlar, avukatlar, Yasalarda hak etmedikleri yerlerdeyseler de aslen ve uygulamada ve de halkın gözünde layık oldukları yerdeler.

Biz koca denizler aşıp genişliyoruz, adamlar buz taşıyan kara bir güvercinin peşinde.

Sevgi, barış ve açık yürekliliğin egemen olduğu bir yıl dileğiyle.

(*) Eskişehir Barosu Başkanı

ARAÇ KAYITLARI ÜZERİNE KONULAN İHTİYATİ TEDBİRLERİN İNFAZI

(*) Şamil İNAN

Hukuk mahkemelerine açılan davalarda davacı tarafın talebi üzerine davalıya ait trafiğe kayıtlı araçlar üzerine Üçüncü şahıslara devrinin önlenmesi amacı ile ihtiyati tedbir konulmaktadır. Aynı zamanda ceza davalarında hazırlık aşamasında C.Savcılar tarafından 2918 S.K.nun 85. maddesi gereğince devir ve temlik yasağı adı verilen ve niteliği itibari ile kanundan doğan ihtiyati tedbir kararları verilmekte ve bunlar aracın bağlı olduğu trafik tescil kuruluşlarınca kayıtlara işlenmektedir.

İhtiyati tedbir şerhleri araçların bağlı bulunduğu tescil kuruluşundaki mahsus kayıtlara işlenmektedir. Ancak çoğu zaman araç sahibinde bulunan tescil belgelerine bu ihtiyati tedbirler trafik zabıtası tarafından temin edilemediğinden dolayı işlenememektedir. Bundan dolayı araç sahibi üzerindeki bu tescil belgesi ile tasarrufta bulunmakta ve üçüncü bir kişiye devretmektedir. Bu durumda tescil kuruluşundaki ihtiyati tedbirli bir araç üçüncü şahıslara geçmektedir.

"2918 S.K.nun 20/d maddesinde" tescil edilmiş araçların her çeşit satış ve devirleri aracın motorlu taşıtlar vergisi bulunmadığına dair belgenin ibrazı halinde araç sahibi adına düzenlenmiş tescil belgesi esas alınarak noterlerce yapılır," hükmü yer almaktadır.

2918 S.K.nun uygulama yönetmeliğinin 36.maddesi de buna paralel bir düzenleme yapmıştır.Burada noterlere satış sırasında sadece aracın motorlu taşıtlar vergisi bulunmadığına dair belgenin ibrazı şartını ve görevini kanun yüklemiştir.Noterlerce bu belge araç sahiplerinden istenmekte ve evraka eklenmektedir.Ancak Trafik Tescil kuruluşundan aracın devrinde bir sakınca bulunup bulunmadığına dair belge ibrazı istenmemektedir.Bu durum sonucunda ihtiyati tedbirli bir araç üçüncü kişilere satıla-

bilmektedir.bunun doğal sonucu olarak da davacıların veya hak sahiplerinin cebri icra açısından alacaklarını elde edememe gibi bir tehlike doğmaktadır.Bir mahkeme dosyası üzerinden konulan ihtiyati tedbir araç sahibi elinde bulunan tescil belgesine işlenemediği için noterlerce yapılan satışlarda bu durum bilinmediğinden ve görülmediğinden, özellikle trafik kazalarında veya herhangi bir icra takibinde yahut dava sırasında araç sahipleri tarafından icra takibinden ve dava sonucundan kurtulmak için bu yola başvurulduğunda hak arama hürriyetini de kısıtlayan bu olumsuz durum ortaya çıkmaktadır.

2918 S.K.nun 20. maddesinin amir hükmüne göre mülkiyet ancak noter satışı ile geçmektedir. Niteliği itibari ile menkul bir mal olan araçlar M.K.na göre zilyetliğin ve mülkiyetin resmi şekle bağlı olmaksızın yapılan devir teslim ile mülkiyeti alıcısına geçmekte iken sicile bağlı olarak tutulan araçlar ise bu şekilde noter satışları ile ve resmi şekilde devir ile el değiştirmektedir. Kanunda noterler açısından yerine getirilmesi gereken borcun bulunmadığına dair maliye yazısının yanında tescil kuruluşundan sakınca bulunmadığına dair yazının da getirilmesi halinde bu sorun giderilebilir. Ancak bunun için 2918 S.K.nun 20. maddesi ile yönetmeliğin 36. maddesinin bu şekilde değiştirilmesi gerekmektedir. Yapılacak bir kanun değişikliğinde bu durumun nazara alınması ve aynen silah devirlerinde olduğu gibi merciinden devirde sakınca bulunmadığına dair alınacak bir yazı bu sorunu çözmeye yetecektir. Uygulamada bu şekilde konulan ihtiyati tedbirlerin çoğu zaman akim kaldığı ve görevliler açısından ve hak sahipleri açısından olumsuz sonuçların doğduğu bilinen bir gerçektir. Aynı şekilde 2918 S.K.nun 85 .maddesi gereğince konulan devir ve temlik yasakları için' de bu durum söz konusudur.Hazırlık aşamasında araç üzerine konulan devir ve temlik yasağı kanundaki bu uygulanan usul doğrultusunda çoğu zaman amacına ulaşamamakta ve hak sahipleri açısından ciddi sorunlar doğurmaktadır.C.Savcılığı tarafından konulan ihtiyati tedbir yerine geçecek devir temlik yasağı kendisinden beklenen gayeye de ulaşamamaktadır.

Bu şekilde yapılacak değişiklik sonucu uygulama ile hem araç sahipleri hem de alıcı araç üzerinde mülkiyeti kısıtlayan ihtiyati tedbir,rehin,haciz gibi işlemleri öğrenebilecek böylece sosyal hayattaki uygulama ile tasarruf güvenliği sağlanabilecektir.

Her ne kadar uygulama yönetmeliğinin 36/son maddesinde aracı satın alanlar satın alacakları aracın satışına dair hukuki bir ilişkinin mevcut olup olmadığını bir dilekçe ile ilgili tescil kuruluşundan öğrenebilir şeklinde bir hüküm bulunmakta ise de bu hüküm zorunlu bir hüküm olmayıp isteğe bağlı bir hükümdür. Çoğu zaman alıcılar bu yola başvurmadıkları gibi aracı satın aldıktan sonra bu durumu öğrenebilmektedirler. Araç üzerinde bulunan bir ihtiyati tedbir şahıs üzerindeki ve araç üzerindeki tescil belgesine fiilen işlenemediği için mülkiyet alıcıya geçmekte ancak davacı veya hak sahibi devlete olan güveni dolayısı ile bu araç üzerinde ihtiyati tedbir olduğunu düşünmekte ve bilmektedir. Hukuk devletinde bireylerin tasarruf güvenliğinin sağlanması çoğu zaman sicildeki bilgi ve belgeler ile kaimdir. Bir dava dosyasında istenilen trafik kaydında ihtiyati tedbir konulan araç maliki ile yeni araç maliki bu nedenle değişik gözükabilmektedir. Noterlerin araç satışından itibaren kanunda belirtilen 15 iş günü içerisinde tescil kuruluşuna yeni maliki bildirmesi de bu olumsuz sonucu engellemektedir. Zira kanun gereği zaten mülkiyet satış tarihinde geçmiştir. tescil kuruluşuna giden evrak trafik zabıtasınca dosyasına konulmakta ve ilgilinin tescil yapmak üzere müracaatı beklenmektedir.

Kanun gereği aracı mülkiyetine geçiren alıcının çok uzun zaman tescil kuruluşuna müracaat etmemesi sonucu tescil belgesinde adı geçmesine rağmen tescil kuruluşundaki kayıtlarda malik gözükmemektedir. Bunu temin için 2918 S.K.nun 20/e maddesi ile getirilen cezai müeyyide de yetersiz kalmakta ve sorunu çözmektedir, öyle ki bir yıl ve daha uzun süre tescil kuruluşuna müracaat etmeyen alıcılar bulunmaktadır. Trafik zabıtasınca aracın yakalanması ve bu kanuni lazimenin yerine getirilmesini temin için aracın fiilen yakalanması da çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bu sorunu çözmek için ihtiyati tedbir kararının Noterler birliğine gönderilerek tüm noterlere duyurulmasını temin de hem usul ekonomisi hem de adliyelerdeki iş yükü karşısında çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Örneğin tüm ihtiyati tedbirlerin Noterler birliği aracılığı ile noterlere duyurulması hem zaman hem de mesai ve emek açısından mümkün değildir.

Bu hali ile mevcut sorunun çözülebilmesi için kanunun 20. maddesine yapılacak bir ilave ile Noterlere aracın vergi borcunun bulunmadığına dair Maliye yazısının yanında aracın bağlı bulunduğu tescil kuruluşunun da devirde sakınca bulunmadığına dair yazısının ilave edilmesi ve uygulamanın bu yönde geliştirilmesi halinde araç satın alan ve satan şahısların

hem tasarruf güvenliği sağlanmış olacak hem de ihtiyati tedbirlerin infazı gerçekleşecek ve kendisinden beklenen gayeye de ulaşabilecektir.

(*) Mahmudiye Hakimi

Sayı : 03 - Aralık 2003

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

HUKUK DEVLETİNİN ÖNEMİ VE YARGI BAĞIMSIZLIĞI

(*) Av.Nevzat KOZLUCA

Hukuk Devleti, devletin tüm yönetsel etkinliklerinin hukuka uygun olma zorunluluğu ve bu işlemlerin yargı denetimine bağlı oluşu şeklinde tanımlanmaktadır. Tarihi süreç içerisinde, yönetenlerin güç ve yetkilerinin kısıtlanarak günümüzde birey hak ve özgürlüklerinin korunup geliştirilmesi güvenceye alınması bu ilkenin hayata geçirilmesi ile mümkün olabilmektedir. Kavram olarak "**keyfi yönetim**"in karşıtıdır. İnsanların doğuştan sahip oldukları yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma, vücut bütünlüğü gibi haklarının yanı sıra çağımızın gereği olarak var olan sosyal ve siyasi haklarının yönetenler tarafından ortadan kaldırılması veya kısıtlanmasına karşı getirilen yargı kalkanıdır. "**Hukuk Devleti**"nin önemi bizzat bu tanımın içeriğinden anlaşılmaktadır. İdari işlemlere ek olarak toplumu ilgilendiren yasal düzenlemelerin de hukuksal hiyerarşiye uygunluğunun denetimi yine bu kapsamdadır.

Günümüzde "**Hukuk Devleti**" ilkesinin ideal anlamda hayata geçirildiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Anayasa mahkemesinin yasama ile ilgili verdiği iptal kararlarının resmi gazetede yayınlanmasından sonra yürürlüğe girmesi, idari ve adli yargı kararlarının uygulanmasında mevzuattan ve yönetenlerden kaynaklanan gecikmeler, hatta iptal edilen yasaların tekrar kabul edilmesi (milletvekili maaşları ile ilgili 10 civarında iptal kararı var), idari işlemin yargı kararına rağmen tekrar uygulanması şeklinde keyfilikler ne yazık ki bilinen gerçeklerdir. Bu tür yasal ve idari tasarrufların uygulanmadan önlenebilmesi ya da zararın biran önce giderilmesi "**Hukuk Devleti**"nin tam olarak tesisi ve icrasıyla mümkündür.

Bu konuda yapılması gerekenler için şunları söyleyebiliriz. Öncelik ve ivedilikle denetimin denetlenenden bağımsız olması gerekir. Kuvvetler ayrılığı ilkesinin de gereği olarak yargı, yürütme ve yasamadan kesin olarak ayrılmalı, kendi örgütlenmesini, bütçesini ve işleyişini bizzat kendisi

gerçekleştirebilmelidir. Yargı bağımsızlığı gerçekleşmeden hukuk devletinden bahsetmek imkansızdır. 1982 Anayasası her ne kadar "**yargı bağımsızlığı**" ve "**yargıç güvencesi**"nden bahsetmişse de "**yargı**"yı "**yürütme**"ye tabi kılan birçok düzenlemeyi de beraberinde getirmiştir. Ana fikir olarak "**Yürütme**"yi ön plana alan 1982 Anayasası'nın zaman içerisinde birçok maddesi değiştirilerek AB ilkelerine uyumlu hale getirilmişse de "**yargı**"yı "**yürütme**"ye bağlı kılan ve "**yargısal denetimi**" kısıtlayan birçok hüküm olduğu gibi durmaktadır. Cumhurbaşkanı'nın tek başına imzaladığı karar ve işlemlerin, Yüksek Askeri Şura kararlarının, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararlarının, sıkıyönetim ve olağanüstü hal dönemlerinde çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerin "**yargı denetimi**" dışında olması, hakim ve savcılarının idari görev yönünden Adalet Bakanlığına bağlı olmaları, teftişlerinin bakanlık müfettişlerince yapılması, soruşturmalarının Bakanın iznine tabi oluşu, Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu'na bakanın başkanlık etmesi, bakanlık müsteşarının kurulun tabii üyesi olması, kurulun işleyişinde bakana tanınan olağandışı yetkilerin varlığı, yürütmenin başı sıfatıyla Cumhurbaşkanı'nın yüksek yargı organlarına atama yapması, yargı kavramı içerisinde savunmanın adından dahi bahsedilmemesi bir bütün olarak dikkate alındığında "**Kuvvetler Ayrılığı**"ndan, "**Yargı Bağımsızlığı**"ndan ve "**Hukuk Devleti**"nden ne kadar uzak olduğumuz kolaylıkla görülmektedir. O halde ilk yapılması gereken iş bu kısıtlamaların Anayasa ve yasalarımızdan temizlenmesi, "**Yargı**"nın bir bütün olarak bağımsız varlığının tescil edilmesidir.

Anayasanın 138 ve devamı maddelerinde mevcut olup "**yargı bağımsızlığı**" ve "**hukuk devleti**" ilkelerine aykırı düzenlemelerin kaldırılmasına ek olarak yurttaşların yargıya olan güven ve saygısını artırmaya, kalıcı kılmaya yönelik tedbirlerin de bir reform paketi içerisinde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu tedbirlerin neler olabileceği hukuk çevrelerinde zaten bellidir. Barolarımız ve Barolar Birliği'nin, Yüksek Yargı Organlarının, Üniversitelerin, Sivil Toplum Kuruluşlarının, Meslek Örgütlerinin ve bir çok kişi ve kurumun "**Yargının Sorunları ve İşleyişi**" konusunda görüş, karar ve önerileri mevcuttur. Yargının hızlandırılması, kararlarının adil ve isabetli olması, işleyişi ve uygulanması ile ilgili olarak önemli gördüğüm konuları başlıklar halinde şöyle sıralayabilirim.

-Bazı uyuşmazlık konularının yargı organına gelmeden çözülebilmesi.(Hakemlik, idari ve özel kurullar vb.)

-İstinaf mahkemelerinin kurularak, Yargıtay'ın ağırlıklı olarak içtihat üretmesi.

-Hakim ve savcılarının en iyi şekilde yerleştirilmeleri, kalem ve büro personelinin Adalet Meslek yüksek Okulu mezunlarından oluşturulması.

-Tüm yargı personelinin yaptıkları görevin nitelik ve saygınlığına yakışır ücret ve özlük haklarına kavuşturulması.

-Yargı mekanlarının diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bir kentin en gösterişli ve saygı uyandıracak mimari yapılar halinde inşa edilmeleri.

-Yeni kurulmakta olan Bilgi İşlem Sistemi ve programına ek olarak Usul Yasalarının gözden geçirilerek yargı sürecinin hızlandırılması.

-Yargı kararlarının etkinlik ve hızlı bir şekilde uygulanması için gerekli yasal ve idari tedbirlerin alınması.

-Eksik bulunan hakim, savcı ve diğer adli personel kadrolarının biran önce doldurulması.

Elbette daha birçok yasal ve idari düzenlemeler düşünülebilir. Bu konuda bir siyasi irade olması halinde ilgili kişi ve kuruluşların katkılarıyla süratli bir şekilde sonuç alınabilir. Adaletin gerçekleşmesi ve dağıtılması devletin en temel görevleri arasında bulunduğu ve bunun ancak bağımsız, hızlı işleyen bir yargı sayesinde mümkün olduğu unutulmamalıdır. Hukuk devletinönemi varlığı ile korunacak hak ve özgürlüklerin, ulusal bir zenginlik olarak, her alanda çağdaşlaşmanın itici gücü olacağına olan inancımı belirterek adalet ve huzur dolu günlerin en kısa sürede gerçekleşmesini diliyorum.

(*) Osmangazi Üniversitesi Hukuk Müşaviri

İCRA VE İFLAS YASASINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER

Av.Gökhan Aydar

Son bir yılı aşkın bir süreden beri, alabildiğine yasa değişikliği yapılıyor. Faydalarının yanı sıra, sistem ve uygulama açısından birçok sorun yarattığında da şüphe yok. Hukukçular olarak da, bu hızlı değişimi özümsemeye çalışıyoruz. Değişen birçok yasanın içinde; işadamlarından memuruna, şirket yetkilisinden muhasebecisine kadar büyük kesimi ilgilendiren en önemlisi kuşkusuz İCRA - İFLAS yasasıdır. Yasanın 104 maddesi değişmiş, 3 geçici madde eklenmiş, bazı maddelerin yürürlük tarihini gösteren 5 nolu geçici madde 40 bent halinde düzenlenmiş ve birçok yeni madde eklenmiştir. Bu değişiklikleri özetle hatırlamak istersek:

· İcra iflasla ilgili Yargıtay Kararlarının, yönetmelik esaslarına göre düzenli olarak yayımlanması benimsenmiş ki, kanaatimce aksamamak koşuluyla çok yerinde bir girişim olarak kabul edilmelidir.

· Menkul malın değeri ilamda yazılı değilse veya değer tartışmalı ise, icra müdürü tarafından yapılacak değer takdiri, eski uygulamadan farklı olarak artık HACZİN YAPILDIĞI TARİHE göre olacaktır.

· Yerinde bir düşünüşle, ÇOCUK TESLİMİ sırasında, icra memurunun yanında UZMAN (Çocuk eğiticisi, psikolog vs. gibi)bulundurulması sağlanmıştır.

· Yine yerinde bir değişiklikle, ilamların icrası sırasında, ilam hükmü yerine getirildikten sonra, borçlunun bunu ortadan kaldırması halinde mahkemeden ayrıca bir karar almaya gerek kalmadan, icra müdürünün önceki ilamı zorla yerine getireceği sağlanmıştır.

· Ticaretin terki sırasında ticaret sicil, tapu daireleri gibi mal beyanı bildirimini yapılan birçok yere, (Patent Enstitüsü ve Bankalar Birliği)kurum-

ları da eklenmiştir.

· İcra takiplerindeki alacak YABANCI PARA İSE, (Alacağın hangi tarihteki kur üzerinden istendiği) bildirilecektir.

· İcra takibine yapılan itirazlarda borçlu veya vekili BORÇLUYA AİT YURT İÇİNDEKİ ADRESİ bildirmek zorundadır. Adres bildirilmez ve adres de tespit edilemezse,(Takip talebindeki adres) esas alınacaktır.

· İtirazın iptali, itirazın kesin ve geçici kaldırılması hükümlerini düzenleyen 67, 68, 68/a ve 68/b maddelerinde daha somut değişiklikler yapıldı, bazı maddelerin kenar başlıkları değiştirildi.

· Eski uygulamada resmi sicile kayıtlı malların ancak TALİMAT İCRASINA yazılacak yazı ile haczi mümkün iken, yeni değişiklikle, artık icra müdürlüğünce DOĞRUDAN KAYDINA İŞLETİLMEK SURETİYLE yapılması esası getirildi.

· Uygulamada çokça tartışmalara ve duraksamalara neden olan 89.maddede ki (haciz ihbarnameleri) sayısı 2'den 3'e çıkarıldı. Prof. Baki KURU'ya ve değişiklik gerekçesine göre, kimi kişilerin SAYISIZ İHBARNAMELER GÖNDERMEK SURETİYLE, kurumları bunalttığı görüşünden hareketle bu değişiklik yapıldı.

· 148/a şeklinde yeni bir madde eklenerek : Hacizli gayrimenkulun el değiştirmesi halinde, ipotek sözleşmesinin taraflarının veya ipotekli taşınmazı daha sonra satın alanların tapu Sicil Müdürlüğüne (Yurt içinde bir adres bildirme) zorunluluğu getirildi, aksi halde istemin tapu idaresince reddedileceği benimsendi.

· Haczedilen ve satışa arz edilen gayrimenkullardaki (İdare ve işletme) kapsamına EKLENTİLER de dahil edildi.

· (İştirak halinde tasarruf edilen mallar) kenar başlığı altında düzenlenen maddeye eklemeler yapılarak: Anonim Şirketlerde pay senedi veya pay ilmühaberi çıkarılmamışsa, borçlunun şirketteki payının (Prof.Kuru'ya göre /çıplak pay/) İcra Müdürlüğünce şirkete bildirilerek haczedileceği, bu haczin pay defterine işlenmesinin zorunlu olduğu, haczin pay defterine

işlenmemiş olması halinde bile, haczin şirkete tebliği anında geçerli olacağı, bu haczin Ticaret Siciline bildirileceği değişiklikleri getirilmiştir.

· Borcun taksitle ödenmesini düzenleyen madde değişikliğinde, 106 (Satıştaki 1 ve 2 yıllık süreler ve 150/e İpoteklerdeki paraya çevirme müddeti) maddelerdeki SÜRELERİN İŞLEMİYECEĞİ hükmü benimsendi.

· Satışın ilk günü aranan %75 ve masraflarını karşılama keyfiyeti değişiklikle %60 oldu. 2.satıştaki %40 oranı aynen kaldı.

· Bundan böyle, (İhale kesinleşmeden malın teslim olunamayacağı) hususu hüküm altına alındı.

· Satışın pazarlıkla yapılabilmesi için, mahcuz malın değerinin en az 1 milyar lira olması değişikliği getirildi.

· 128/a şeklinde yeni bir madde düzenlenerek, (Kıymet takdirine dair şikayetlerin) 7 gün içinde raporun düzenlendiği icra dairesinin bulunduğu yerdeki Tetkik Merciiine başvurulabileceği, şikayet tarihinden itibaren 7 gün içinde masrafların vezneye yatırılarak yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılabilceği, aksi halde şikayetin KESİN olarak reddedileceği esas getirildi.

· Yine gerek uygulamada ve gerek doktrinde tartışmalara yol açan (ihalenin neticesi ve feshi) maddesinde önemli değişiklikler yapılmıştır, şöyle ki :

a) İhalenin feshini isteyenlerin YURT İÇİNDE ADRES GÖSTERMELERİ (Başka adresler gösterilmek suretiyle oyalama taktiği yapılıyordu..),

b) İhale kesinleşinceye kadar, taşınmazın ne şekilde idare edileceğinin icra dairesince kararlaştırılacağı,

c) Görevsiz veya yetkisiz merci veya mahkemeye başvurulması halinde, merci veya mahkemenin en geç 10 gün içinde ve evrak üzerinde KESİN karar vereceği,

d) İhalenin feshinin kabulüne veya reddine dair kararın kesinleşmesine kadar yatırılan paranın bankalarda NEMALANDIRILACAĞI,

e) taşınmazı satın alanların ihale bedelini derhal nakden

veya 10 gün içinde ödeyecekleri hükme bağlanırken, yürürlükten kaldırılan son fıkranın iptali ile, ARTIK BANKA TEMİNAT MEKTUBUNUN bahis konusu olamayacağı hususları esas alındı.

· 142/a şeklinde yeni bir madde eklenerek, (sıra cetveline itiraz veya şikayet) yapılmışsa, alacaklının banka kesin teminat mektubunu yatırmaması halinde, payına düşen meblağı tahsil edebileceği, ancak teminat mektubunda ödenmesi garanti edilen meblağ yanında faizinin de garanti edilmesi gerektiği hükmü getirildi.

· Bundan böyle, Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelik esaslarına göre ve Bakanlığın belirleyeceği icra dairesince ÖZEL sicil tutulacağı, sicilın aleni olacağı, borçlunun aciz vesikasına faizleriyle birlikte her zaman ödeyebileceği, aciz vesikasının 20 yılda zamanaşımına uğrayacağı gibi yenilikler getirildi.

· 148/a adı altında yeni bir madde düzenlenerek, İpotek sözleşmesinin taraflarının veya ipotekli taşınmazı daha sonra satın alanların, Tapu sicil Müdürlüğüne, diğer maddelerdeki değişikliklere uygun olarak YURT İÇİNDE ADRES BİLDİRMELERİ, aksi halde taleplerinin reddedileceği, Adres değişikliğinin bildirilmemesi halinde ise, tebliğlerin eski adrese ulaştığı tarih olarak kabul edileceği hususları esas alındı.

· Genellikle bankalar ve finans kurumları tarafından kullanılan ve orta, kısa, uzun cari hesap kredileri içeren ipotekleri düzenleyen madde yeniden düzenlenmiş, kredi kullandıran taraf ile kredi kullanan tarafa yeni yükümlülükler getirmiş, somut verilerle birçok duraksamanın önüne geçilmiştir.

· Mal beyanı ile ilgili olarak, bundan böyle (10 gün içinde mal beyanında bulunmanız, itiraz edilip de REDDEDİLDİĞİ takdirde 3 gün içinde mal beyanında bulunmanız) şeklindeki hükümlerle, 3 günlük ek süre sağlanmış olmaktadır. Ancak bunun basılı kağıda da yansıtılması gerekir.

· Kambiyo senetleriyle ilgili takiplerde (Bono, çek, poliçe) uygulanan maddelerde değişiklikler yapılarak, (Borca itirazlarda), birçok değişiklik yapılmasına karşın, ağır kusuru ve kötü niyeti olmak kaydıyla, kötü niyet tazminatı %20 olmuştur. Takibin muvakkaten durdurulmuş

olmasına rağmen bu isteğin reddi halinde ise, borçlu %40 tazminat ödeyecektir.

· Kambiyo senetlerindeki (İmzaya itiraz) prosedüründe de birçok değişiklik yapılmış, takibin alacaklı tarafından kötü niyetle veya ağır kusuruyla işleme konduğunun tespiti halinde eski metindeki para cezasına ilaveten yeni metinde alacaklıyı %20 tazminata mahkum etme keyfiyeti öngörülmüştür.

· İHTİYATİ HACİZ konusunda önemli değişiklikler yapılarak, öncelikle kapalı olan TEMYİZ YOLU açılmış, ihtiyati haciz şartlarından olan (...kaçarsa...) tabiri daha somut olarak (...kaçar ya da bu maksatla alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunursa...) şekline dönüştürülmüştür. Yine bu şartlardan olan (borcun) ibaresi (para borcunun) ibaresi şeklinde somutlaştırılmıştır. Alacak davasının mahkemede görüldüğü sırada ihtiyati haciz konulmuş yada alacaklı tarafından mahkemede dava açılmışsa, alacaklının Sulh Hukuk - Asliye Hukuk mahkemelerinde (Tefhim - Tebliğ) prosedürüne 1 ay içinde takip talebinde bulunma mecburiyeti aynen korunurken Sulh - Asliye ayırımı kaldırılarak sadece TEBLİĞ esas alınmıştır. İhtiyati haczin infazına karşı yapılacak şikayetlerin, bundan böyle (İnfazı yapan icra dairesinin bağlı olduğu tetkik merciine yapılması) gerektiği hüküm altına alınmıştır. Eklenen bir fıkra ile de, (Menfaati ihlal edilen) 3 şahısların da 7 gün içinde ihtiyati hacze itiraz edebilecekleri, itiraz üzerine verilen kararı Yargıtay'a götürebilecekleri sağlanmıştır.

· Kiralar hakkındaki hususi hükümleri düzenleyen maddelerde hemen hiçbir değişiklik yapılmamış, sadece ihtarlı ödeme emri tebliğ eden alacaklının, müddetin bitim tarihinden itibaren 6 ay içinde Tetkik Merciiine dava açması kabul edilmiştir.

· Ceza maddelerinde de değişiklikler yapılarak : (Alacaklısını zarara sokmak maksadıyla mevcudunu azaltan borçluya verilen 3 aydan 3 yıla şeklindeki hapis cezası) (3 aydan 6 aya) çevrilmiştir. Eklenen 333/a yeni maddesiyle bu bağlamda hareket eden TİCARET ŞİRKETLERİ yetkililerinin de bazı koşullarda mahkum olabilecekleri hükme bağlanmıştır. Yeni eklenen 334/a maddesiyle de, (Konkordato komiserlerinin) artık Ceza Kanunu açısından (Memur) sayılacakları sağlanmıştır. Önceki metinlerde

(ARA KARARLARI) cezalara konu edilemiyordu. Yapılan değişiklikle gerek ÇOCUK TESLİMLERİNDE ve gerekse NAFAKALARDA artık ara kararları da cezalara konu edilebilecektir. Yeni eklenen 352/a ve 352/b maddeleriyle belirli koşullarda CEZA KARARNAMESİ ile hüküm verme yetkisi getirilmiştir. Parasal miktarların her yıl Maliye Bakanlığınca değiştirileceği değişikliği hüküm altına alınmıştır.

· Her ne kadar KONKORDATO VE İFLAS kurumunda önemli değişiklikler yapılmış ise de, bu yazıda sadece İcra Hukuku ile ilgili değişikliklerden bahsedilmiştir. Yapılan kimi değişiklikler faydalı olmasına karşın, kimi değişikliklerin UYGULAMADA AKSAYACAĞI görüşündeyiz. Diğer taraftan yapılması gereken birçok maddede değişiklik yapılmaması kanımızca bu değişiklikleri yetersiz kılmaktadır.

İLETİŞİM VE HUKUK

Av. Barış GÜNAYDIN

GİRİŞ

İnsanların türlü sosyal gruplar içersinde yer alması birbirleri ile sürekli ilişkilere zorlar. Bu ilişkiler ise ancak iletişimle sağlanabilir. Her insan bilgi, sanat, ahlak, hukuk, gelenek ve göreneklerden ve bir toplumun üyesi olarak elde ettiği bir çok yetenekten oluşan bir kültüre sahiptir. Toplumun bireyleri bu kültürü sosyalleşme yolu ile kazanır.¹

İletişim(Communacation) Latince bir kelime olan communis yani ortak anlamına gelmektedir. Gerçekten haberleşen kişiler veya gruplar bu yolla aynı bilgileri, aynı düşünceyi, aynı tutumu yani aynı yaşamı paylaşmayı istemektedirler.²

İletişimin net bir tanımının yapılamaması ile birlikte şöyle bir tanım vermek mümkün olmaktadır. "İletişim, bilgi ve düşünce ve tutumların ortak semboller sistemi aracılığıyla kişiler veya gruplar arasında değiş tokuş edildiği bir süreçtir."

İletişimi türlü açılardan, değişik tasniflere ayırmak mümkündür. Yüz yüze olan ve olmayan iletişim, yazılı ya da sözlü iletişim,bireylerarası iletişim ve kitle iletişim bu ayırmalardan başlıcalarıdır.

İnsanın olduğu yerde iletişim kaçınılmazdır. Bu cümleyi şöyle kurmak da yanlış olmaz, nerede toplum varsa orada hukuk vardır. İletişim ve hukuk sosyal bilimlerin farklı disiplinler olsa da kesiştiği çok ortak nokta vardır.

¹ Dönmezer Sulhi, Sosyoloji, 1982, Ankara

² Oskay Ünsal, Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş, 1969, Ankara

Her sosyal ilişkinin sonucunda bir hukuksal durum ortaya çıkacağından İletişim Hukuku kavramı olarak hazırladığımız bu sunuşta, İletişim Hukuku üst başladığında önemli bulduğumuz meseleleri yasal düzenlemelere değinerek belli bir sıra içinde açıklamayı uygun bulduk.

Kitle iletişimi dediğimizde, kitle iletişim araçları ile adı verilen basın, radyo-televizyon, sinema filmleri, internet gibi her türlü yayınları kapsayan bir kavramı algılıyoruz.

Kitle iletişim araçlarının önemini ise şu başlıklarda sıralamak mümkün:

- 1-Kamuoyunun oluşması ve düzenlenmesi yönünden önemi
- 2-Devletlerarası ilişkiler yönünden önemi
- 3-Halkın eğlence gereksinimi karşılama yönünden önemi³

KİTLE İLETİŞİM HUKUKUNUN ÖZELLİĞİ VE NİTELİĞİ

Kitle İletişim araçlarının her birinin kendine özgü bazı özelliklerinin bulunması ve kitle iletişimine ilişkin hukuki sorunlardan bir kısmının diğer hukuk dallarının kapsamına girmesi, kitle iletişiminin tüm olarak aynı kanunda düzenlenmesine engeldir. Basın, radyo televizyon kanunları gibi pozitif hukuk kaynaklarının yanı sıra, Anayasa Hukuku, İdare Hukuku, Ceza Hukuku, Ceza Muhakemesi Hukuku, Borçlar Hukuku, Fikri Hukuk, İş Hukuku gibi hukuk kaynaklarında kendi açılarından kitle iletişimde uygulanma alanı bulur." Ancak şu hususa değinmek gerekir ki, diğer hukuk dallarının hükümlerinin kitle iletişimde uygulanmasında, haberleşme özgürlüğünün gereklerine uygun bir yorum biçimine göre hareket etmek zorunludur.⁴

İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

Yüzyılımızda insan hakları kavramında yaşanan köklü değişimlerle basın yoluyla düşünce açıklama hakkının niteliği ve ifade özgürlüğünün işlevi değişmiştir. Yönetimler anayasal ve yasal düzenlemelerle "bilgilenme hakkı" için güvenceli iletişim ve düşünce açıklama düzeni oluşturmayı görev kabul etmelidirler. Özgür haber dolaşımının varlığı demokratik siyasal düzenin temel ölçütüdür.

³ İçel Kayıhan, Kitle İletişim Hukuku, İstanbul, 2001

⁴ Dönmezer Sulhi, Basın ve Hukuku, İstanbul 1957

Düşünce açıklama ve ifade özgürlüğü hakkı, "halkın bilgilenme, gerçekleri öğrenme hakkının" gerçekleştirilmesini sağlayan vazgeçilmez bir değerdir. Demokrasi için "özgür, doğru, yaygın bilgi ve haber dolaşımını" öngören yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekir. Halkın bilgilenme hakkının sınırlandırılması kabul edilemez. Bilgilenme "hak" olduğuna göre bu hakka işlerlik sağlayan kitle iletişim araçlarının "doğru ve yaygın haber dolaşımını" sağlamak özgürlüğü de engellenmemeli ve sınırlandırılmamalıdır. Özgür haber dolaşımını engelleyen, sınırlandıran yasal düzenleme yapılmamalıdır.

Gazeteciler; haberi engellenmeden araştırma, güvenli ve etkili bir biçimde iletme hakkına sahiptir. Bu hak gazeteciler için bir yandan habere/bilgiye ulaşma, elde etme kamuya yayma ve anlatım özgürlüğü, öte yandan da kamuya, her yurttaşa ait olan günümüzde gazetecilerin özgürlüğüne bağlanmış, her farklı görüşü öğrenme ve gerçeklerden haberdar olma, bilgi edinme hakkının güvenli bir biçimde elde edilmesi sorunudur. Haberi, bilgiyi arama ve elde ederek yorumlama ve görüşleri anlatabilme hakkı herkes tarafından kullanılabilir. En geniş anlamında basın özgürlüğü, bir insan hakkı olarak kabul edilen her yurttaşın anlatım özgürlüğünün ortak biçimde genişletilmesi anlamına gelir. Fakat gazeteciler görevlerini etkili biçimde yapabilmek için, öncelikli olarak bu haklardan yararlanmalıdırlar. Bu iki hak, gazetecilerin hiç kimsenin müdahalesi olmadan ve tam bir güven içinde bilgiye ulaşma, haber, enformasyon ve düşünce toplama ve iletmedeki rollerinin nesnel bir şekilde uygulanma hakkına geniş ölçüde bağlıdır. Basın özgürlüğünün yoksunluğu öteki özgürlükleri kısıtlar.

Gazeteci, basın özgürlüğünü, halkın doğru haber alma, bilgi edinme hakkı adına dürüst biçimde kullanır. Bu amaçla her türlü sansür ve otosansürle mücadele etmeli, halkı da bu yönde bilgilendirmelidir. Yönetimler "sansür" niteliğindeki tüm yasal düzenleme isteklerinden vazgeçmelidir.

Gazeteci, tüm bilgi kaynaklarına serbestçe ulaşma ve kamu yaşamını belirleyen, halkı ilgilendiren tüm olayları izleme, araştırma hakkına sahiptir. Gazetecinin karşısına çıkarılacak gizlilik ve sır gibi engeller, kamusal işlerde yasaya, özel işlerde açık ve ikna edici gerekçelere dayandırılmalıdır.

19 Basın dördüncü kuvvet olarak tanımlanmaktadır. Halkın olup bitenler hakkında tam ve doğru biçimde bilgilendirilmesi hükümetler, kurumlar, örgütler ve her düzeydeki yetkililerin halka karşı ve halk tarafından denetlenmesini sağlayan bir araçtır

ULUSLAR ARASI SÖZLEŞMELER /BİLDİRGELER

Konumuzu ilgilendiren uluslararası nitelik taşıyan bildirgenin başında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve uluslararası sözleşmeler bakımından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gelmektedir. Özellikle Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinin 8, 9, 10 ncu maddeleri dikkate alınmalıdır.

10 Aralık 1948'de Paris'te ilan edilen "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi"

19. maddede "Düşünce ve İfade Özgürlüğünü" şu şekilde düzenliyordu : "Herkesin görüş ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, karışmasız görüş edinme ve hangi yoldan ve hangi ülkede olursa olsun bilgi ve düşünceleri arama, alma ve yayma özgürlüğünü içerir"

4 Kasım 1950 tarihinde Roma'da imzalanan " İnsan Haklarının Ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına Dair Sözleşme " 03.09.1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme ;10 Mart 1954 tarihinde Türkiye tarafından onaylanmıştır. (10.03.1954 gün ve 6366 sayılı "İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve buna bağlı Ek Protokolün tasdiki hakkında kanun : Resmi Gazete 19.3.1954 -8662 ; Düstur,Cilt 35 s.1567) Kanunun Resmi Gazetede yayınlanmasından sonra "onay belgesi" 18 Mayıs 1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne depo edilmekle Sözleşme Türkiye bakımından hüküm doğurmaya başlamıştır. Anayasanın 90. maddesine göre usulüne göre yürürlüğe konulmuş olan AIHS'Sİ kanun hükmündedir ve iç hukuk mevzuatımızın bir parçasıdır.

Ülkemizde kanun hükmünde olan ve "iç hukuk normu" haline gelerek uygulanması gereken AIHS'nin 10.maddesinde "İfade Özgürlüğü" aşağıdaki gibi düzenlenmiştir : "Herkes ifade özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ulusal sınırlara bakılmaksızın, bir görüşe sahip olma, haber ve düşünceleri elde etme ve

bunları ulaştırma özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletin radyo yayıncılığını, televizyon ve sinema işletmeciliğini izne bağlamasına engel değildir.

Bu özgürlükleri kullanırken ödev ve sorumluluk içinde hareket edilmesi gerektiğinden, ulusal güvenlik, ülke bütünlüğü veya kamu güvenliği, suçun veya düzensizliğin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması, başkalarının şeref ve haklarının korunması, gizli bilgilerin açığa vurulmasının önlenmesi, yargılama organının otorite ve tarafsızlığının korunması amacıyla, demokratik bir toplumda gerekli bulunan ve hukukun öngördüğü formalitelere, şartlara, yasaklara ve yaptırımlara tabi tutulabilir."

15.03.1989 tarihli Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi Türkiye tarafından 3915 sayılı "Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun"un 4.11.1993 tarihinde kabul edilmesinden sonra, onama yasası 7.11.1993 gün ve 21751 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Sözleşmenin Önsözünde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesine atıf yapılarak :

"İfade ve haberleşme özgürlüğünün, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması'na dair sözleşmenin 10. maddesinde belirtildiği gibi, demokratik toplumun temel ilkelerinden birini ve toplumun ilerlemesi, kişinin gelişmesi için temel koşullardan birini oluşturduğunu dikkate alarak,

Yayıncılık politikası için vazgeçilmez bir temel oluşturan, özgür bilgi ve düşünce akışı ile yayıncılığın bağımsızlığı ilkelerine bağlılıklarını teyit ederek,

Tüm demokratik gruplar ve siyasi partiler arasında çoğulculuğun ve fırsat eşitliğinin korunması koşuluyla, kültürün gelişmesi ve özgürce kanaat oluşumunda yayıncılığın önemini vurgulayarak,

Bilgi ve iletişim teknolojisindeki sürekli gelişimin, ülke sınırlarına bakılmaksızın, ifade özgürlüğünün ve kaynağı ne olursa olsun bilgi ve düşünceleri ifade etmek, aramak, almak ve paylaşmak hakkının daha ileri götürülmesine hizmet etmesi gereğine inanarak" denilmiştir.

Artık Basın özgürlüğü kavramını terk edilip, iletişim özgürlüğü kavramının kullanılmasını Prof. Dr. Çetin Özek Açıklamalı Basın Kanunu

ve İlgili Mevzuat"ın önsözünde açıklıyor : " Halbuki bu özgürlük (basın özgürlüğü), bir veya birkaç gazetecinin kendi fikir ve düşüncelerini açıklamak, belirli olayları halka duyurup duyurmamak veya bu duyuru biçimini seçmek özgürlüğü değildir: bu özgürlük okuyucunun, yani halkın olayları zamanında öğrenmek, bu olaylar hakkında değişik hatta zıt fikir ve düşüncelerle temasa geçmek ve bunun sonucunda da kendi fikir ve düşüncelerini oluşturmak için tanınmış ve korunmuştur. Diğer bir deyimle "ferdi-bireysel" değil "genel-kamusal" bir özgürlük söz konusudur."⁵

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN NİTELİĞİ VE KAPSAMI

AİHS'nin 10. maddenin birinci paragrafında açıklandığı gibi herkes anlatım özgürlüğüne ve görüşlerini açıklama özgürlüğüne sahiptir. Sözleşme bu özgürlükleri, insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygıyı sağlamak için kabul etmiştir. Güvence altına alınan bu hak ve özgürlük aslında demokratik bir ülkede demokrasinin başta gelen yaşamsal bir öğesidir. Bu yaşamsal güvencenin gereği olarak her ülke halkı ve insanlar ülke sınırlarına bakılmaksızın ve karışılmaksızın haber, enformasyon ve düşünce elde etme hakkına sahiptir. Bu hak demokratik sürecin ayrılmaz bir parçasıdır.

O halde sözleşmenin 10. maddesi ile herkesin "ifade / anlatım özgürlüğü" hakkı olduğu kabul edilmiştir. Bu hak ile birlikte ayrıca herkesin;

- a)- Haber, bilgi, enformasyon ve düşünceleri alma hakkı.
- b)- Haber, bilgi, enformasyon ve düşünceleri iletme / yayma hakkı güvence altına alınmıştır.

İfade özgürlüğü, temel insan hakkı olarak kabul edilmekte ve "**İletişim özgürlüğü**" "**Bilgi edinme hak ve özgürlüğü**" "**halkın gerçekleri öğrenme hakkı**" gibi kavramlar, Sözleşmenin 10. maddesinde düzenlenen "ifade özgürlüğü"nün sonucu olarak kullanılmaktadır.

Sözleşmenin 10. maddesinin 1. paragrafıyla, ifade özgürlüğü; demokratik toplumu oluşturan en temel özgürlüklerden biri olarak kabul edilmiştir. Demokrasinin işletilebilmesi ancak düşüncelerin serbestçe ifade edilebildiği bir ortamda mümkündür. Düşünce ve duyguların özgürce

⁵ Özek Çetin, Açıklamalı Basın Kanunu ve İlgili Mevzuat ,İstanbul, 1991

yazıyla veya sözle ifade edilebilmesi ve bunların elde edilerek başkalarına ulaştırılabilmesi, bireyin ve toplumun gelişmesi bakımından vazgeçilmez bir kuraldır. İfade özgürlüğü, hakkın "çekirdek özüdür". Bu özgürlük ve hakka; kamu otoritelerinin müdahalesi kabul edilmemiştir. Çekirdek öz içinde "**haber veya fikir almak**" hakkı da sayılmıştır. Elde edilen fikir, bilgi veya haberin "**ulaştırılması**" da "**ulusal sınırlara**" bakılmaksızın 10. madde ile korunmaktadır. "İfade özgürlüğü"; devletin radyo, TV ve sinema işletmeciliğini "izin sistemine" bağlamasına engel oluşturmamaktadır

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN SINIRLANDIRILMASINDAKİ SINIRLAR

İfade özgürlüğünün ne zaman, nasıl ve hangi koşullarda sınırlandırılabileceği veya bir başka deyişle bu özgürlüğün kullanılmasının koşullarının neler olduğu 10. maddenin ikinci bölümünde gösterilmiştir.

Öncelikle ifade özgürlüğünün çerçevesi çizilirken 10.maddenin ikinci paragrafında yer alan aşağıdaki ölçütler önemlidir:

Bu özgürlüklerin kullanılması, ödevler ve sorumluluklar ile yürütülür.

Bu özgürlüklerin kullanılmasının sınırı söz konusudur.

Başka deyişle, kamusal makamlar, bu özgürlüklerin kullanılmasına müdahalede bulunabilirler.⁶

İkinci paragrafta sıralanan "sınırlama"lar ise şöyle gösterilmiştir :

- **ulusal güvenlik,**
- **ülke bütünlüğü,**
- **kamu emniyeti,**
- **suç işlenmesi veya düzensizliğin önlenmesi,**
- **genel sağlığın korunması,**
- **genel ahlakın korunması,**

⁶ **Kitle İletişim Özgürlüğü** . Prof.Dr.Semih Gemalmaz. Şubat 1999 İst. Barosu Baro Gündemi Eki. Sayfa 59

- gizli bilgilerin açığa vurulmasının önlenmesi,
- başkalarının şöhret ve haklarının korunması,
- yargı organlarının otorite ve tarafsızlığının sağlanması

Kamu otoriteleri ikinci paragrafta sayılan 9 ayrı ölçüt bakımından ifade özgürlüğüne müdahalede bulunma hakkına sahiptir. Görüldüğü gibi Sözleşmenin 10. maddesinin ikinci paragrafında sınırlama ölçüleri teker teker sayılmıştır.

Ancak maddenin 2. paragrafı kamu otoritelerinin veya devletin hangi durumlarda ifade özgürlüğüne müdahale edebileceğini özellikle göstermiştir. İfade özgürlüğü hakkının ihlal edildiği iddiasıyla hakkında yapılan herhangi bir şikayet karşısında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine savunma vermek zorunda olan devlet; "**müdahalesinde**" haklı olduğunu kanıtlamak yükümlülüğündedir. AİHM ifade özgürlüğünün ihlali iddiaları karşısında ikinci paragraftaki sınırlama ölçütlerine uygun müdahale olup olmadığını saptamak için sınırlama ölçütlerini aşağıdaki sıkı testlerden geçirmektedir.

"Sınırlama" veya "müdahale" için "yasa" olmalıdır.

Sınırlamanın meşru bir amacı bulunmalıdır.

Sınırlama demokratik bir toplum için gerekli olmalıdır.

Yasallık ilkesine uygun olarak getirilen "ceza" izlenen meşru amaçla orantılı olmalıdır.

İfade özgürlüğünün sınırlandırılmasında uygulanması en güç ama davaların sonucunu kararlaştırmada belki en büyük rolü oynayan ölçüt "**sınırlamanın demokratik toplum düzeni için gerekli olması**" ölçütüdür.

TÜRKİYEDE İLETİŞİM HUKUKU İLE İLGİLİ REJİMLER

Konuyu böyle bir başlıkta ele almamızın nedeni, kitle iletişim araçlarının kendilerine özgü yapısı gereği, ortaya çıkan farklılaşmaya ilişkin olarak da farklı yasalarda ele alınmalarıdır.

a) Basın Rejimi:

Kitle iletişim araçlarını ifade ederken her birinin kendine özgü nitelikleri olduğunu belirtmiştik. Radyo, televizyon gibi ses ve görüntü ile yayında bulunan kitle haberleşme araçlarının kitlesel olmaları doğrudan doğruya niteliklerinin bir sonucudur. Buna karşın gazeteler, dergiler yani sayısal olarak çoğaltılmaya müsait kitle iletişim araçlarıdır. Basın rejiminin uygulanması anlamında da temel unsur basılmış bir eserin varlığıdır.

Basılmış eserleri de süreli ve süresiz yayınlar olarak ayırmak mümkün. Basın Yasasına göre mevkute gazetelere, haber ajansları neşriyatına ve belli aralıklarla yayınlanan bütün basılmış eserlere verilen addır. 1950 tarihli Basın Yasası mevkute tanımını yaptıktan sonra mevkute yayımına ilişkin usul ve esasları tespit etmiş. Mevkute sahibin hak ve sorumluluklarına ilişkin düzenlemelerle devam etmiştir.

Bir kişinin şeref ve haysiyetinin rencide edilmesi veya kendisiyle ilişkili yalan haber verilmesi veya kendine hakaret edilmesi veya sövülmesi şeklinde bir yayın halinde cevap ve düzeltme hakkının nasıl kullanılacağına ilişkin usulü belirten yasa ceza hükümleri ile son bulmaktadır.

b) Radyo ve Televizyon rejimi:

Radyo ve televizyon rejimini Devlet tekelindeki yayın dönemi ve radyo televizyon yayınlarında çoğulculuğun esas olduğu dönem olarak ikiye ayırmak gerekmektedir.

Radyo ve televizyon yayıncılığı, sesli ya da görüntülü programların hazırlanması ve bunların esas olarak elektromanyetik dalgalar yoluyla dinleyicilere ve izleyicilere iletilmesi çalışmalarını ifade eder.⁷

Anayasa'nın "Radyo ve televizyon kuruluşları ve kamuya ilişkili haber ajansları"na ilişkin 133. maddesinde yapılan değişiklikle ve bu düzenlemeye dayanarak çıkarılan 3984 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun" ile yeni radyo ve televizyon düzeninin temelleri atılmıştır. Ayrıca, halen yürürlükte bulunan 2954 sayılı

⁷ Yüksel Mehmet, Radyo TV Yayıncılığı, Ankara, 1999

Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nda bu düzenin tamamlayıcı bir parçasıdır.

Anayasanın 133. maddesi değiştirilerek; radyo ve televizyon istasyonlarının kurulmasının ve işletilmesinin yasa ile belirlenecek koşullar çerçevesinde serbest olduğu belirtilmiş olmakla birlikte, Anayasanın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti"ni düzenleyen 26. maddesinde; radyo ve televizyon yoluyla yapılan yayınların "izin sistemi"ne bağlanabileceği öngörülmüştür. Anayasanın bu hükümlerine dayanarak kabul edilen 3984 sayılı Yasa, radyo ve televizyon yayınlarında "izin ve lisans" rejimini getirmiştir. Böylece, yazılı basından farklı olarak, radyo ve televizyon rejiminde "izin ve lisans" sistemi kabul edilmiştir. Bu yöndeki düzenlemenin başlıca nedeni; bir yandan frekans ve kanalların bir düzene sokulması zorunluluğu, diğer yandan ise, radyo ve televizyon yayıncılığının toplumu büyük ölçüde etkileme gücüne sahip olmasıdır. Ayrıca, frekans sayılarının kıtlığı ve kamuya ait oluşu gibi faktörlerin de böyle bir sisteme geçişte etkili olduğu söylenebilir.

Yeni rejimin bir diğer önemli özelliği RTÜK'ün gerek özel radyo ve televizyon yayınları, gerekse TRT yayınları üzerinde denetim yetkisine sahip olması ve yayınlar üzerindeki kontrolün bu şekilde merkezileştirilmiş olmasıdır.

3984 sayılı Yasa'nın 8. maddesine göre; RTÜK'ün görev ve yetkileri ana hatlarıyla şöyle özetlenebilir.

- Ulusal ve bölgesel frekans planlamaları yaptırmak
- Ön şartları yerine getiren kuruluşlara yayın izni ve lisans vermek,
- Radyo ve televizyon kuruluşlarına verici tesisleri kurma ve işletme izni vermek ve bunları denetlemek,
- Radyo ve televizyon yayınlarını izleme sistemleri kurmak ve yayınların yasada öngörülen yayın ilkelerine ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uygunluğunu denetlemek,
- Yayın kuruluşlarının yasaya ve tahsis koşullarına aykırı yayın yapmaları halinde, gerekli yaptırımları uygulamak,

· Uydu aracılığı ile yurt içinden veya yurt içine yapılacak yayınların ulusal ve uluslararası ilke ve esaslara uygunluğunu gözetmek,

· Radyo ve televizyon yayınları ile ilgili olarak kamuoyunda doğan tepki, beğeni ve hassasiyetleri sürekli olarak izlemek,

· Yasa hükümlerine ve Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi ilkelerine uygun biçimde ilgi yönetmelikleri ve diğer düzenlemeleri hazırlamak.

3984 sayılı yasa yayın ilkelerini 4. maddede alfabenin a harfinden başlayıp z ye kadar saydığı ilkeler çerçevesinde denetleme yetkisini haizdir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 33. maddede yapılan düzenlemeyle; öngörmüş olduğu yükümlülükleri yerine getirmeyen, izin şartlarını ihlâl eden, yayın ilke ve esaslarına aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını uyarma, ihlâlin tekrarlanması halinde bir yıla kadar geçici olarak yayını durdurma ve yayın iznini iptal yetkisine sahip kılınmıştır.

c) İnternet Rejimi:

İnternet, iki veya daha çok sayıda bilgisayarın birbiriyle bağlantısı anlamına gelen bilgisayar ağlarının aralarında tekrar bağlantı kurmaları ile oluşan ve bu şekilde gittikçe büyüyüp gelişen, dünya çapında yaygın bilgisayar ağlarına dayalı bir iletişim sistemidir.

İnternetin günümüz kitle iletişim araçları arasında yerini aldığını ve her geçen gün kullanıcı sayısının da arttığını görmekteyiz. Türkiye e-devlet projesi ile internet kullanımını yaşamın her alanına yayma çabasıdır. İnternet'in; ekonomiden ticarete, iş yaşamı ve sanayiden devlet kurumlarına, bankalardan adliyelere, medyadan hastanelere kadar uzanan kullanım alanları çoğaldıkça tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de hukuki sorunlar ortaya çıkmaktadır. Yasalarda internet ile ilgili hukuki düzenlemelerin eksikliği ve yetersizliği sorun yaratmaktadır. İnternet'in yaşamımıza girmesiyle hukuki düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve uluslar arası sözleşmeler de dikkate alınarak internetin niteliğine uygun yasalar çıkarılması zorunlu hale gelmiştir.

İnternette yayıncılık esaslarını ve sorumluluk rejimini düzenleyen ayrı bir yasa olmamasına rağmen, 15.5.2002 tarih 4756 sayılı yasa ile değişik Basın Yasası ek madde 9 "Bu Kanunun yalan haber, hakaret ve benzeri fiillerden doğacak maddî ve manevî zararlarla ilgili hükümleri, bilişim teknolojileri ve internet ortamında sayfa açılması veya elektronik gazete, elektronik bülten vb. suretiyle yayınlanan her türlü yazı, resim, işaret, sesli veya sessiz görüntü ve benzerleri hakkında da uygulanır." diyerek internet yayınlarını basın yasası kapsamında değerlendirmiştir.

İnternet ortamındaki suç kavramını düzenleyen olasılıklar ve karşılaşılabilecek yasal sorunların çözümü için bir yasa olmalıdır ve bu yasada web sayfasındaki sorumluluklar da belirlenmelidir.

Sorumluluk belirlenirken sorumluluğun öncelikle

1-İnternet ortamında yayın yapan internet gazetelerinin web sayfasındaki suç içeren veya hukuka aykırı bilgi sunumu yapan, bilgiyi ve haberi veren, yazıyı, çizimi yapan gerçek kişiye (içerik sağlayıcıya)

2-Web sayfasının yer aldığı sitenin sahibine

3-Server, host veya İnternet Servis Sağlayıcı hukuka aykırı olan veya suç içeren haber, yazı reism ve çizimden haberdar olmuş ve içeriğin suç olduğunu biliyor ve eğer teknik olarak yayını denetleme olanağı varken yayına engel olmamış ve zararı önleyecek çaba göstermemiş kişi veya tüzel kişiliğe ait olacağını belirleyen hukuki sorumluluk sistemi kurulmalıdır.

Yapılacak yasal düzenlemede internetin diğer kitle iletişim araçları bakımından kendine özgü (sui generis) yapısını göz önüne alınarak .Yani tekniği, alt yapısı, işleyiş biçimi, uluslararası niteliği, suç yeri ve zamanı, sorumlu olabilecek kişiler vb yönünden yazılı basındaki yayıncılıkla asla bağdaşmayan özgün bir yayıncılıktır. Bu noktada yapılması gereken, internet yayınlarına ilişkin hukuki çerçevenin, bu yayıncılık türünün, özgün karakteri ile uyumlu, bağımsız bir yasa düzenlemesidir.

KAYNAKÇA

· Dönmezer Sulhi, **Sosyoloji**, 1982, Ankara

İletim Ve Hukuk

28

· Oskay Ünsal, **Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş**, 1969, Ankara

İçel Kayıhan, **Kitle İletişim Hukuku**, İstanbul, 2001

· Dönmezer Sulhi, **Basın ve Hukuku**, İstanbul 1957

· Özek Çetin, **Açıklamalı Basın Kanunu ve İlgili Mevzuat**, İstanbul, 1991

· Yüksel Mehmet, **Radyo TV Yayıncılığı**, Ankara, 1999

· Prof.Dr.Semih Gemalmaz, **Kitle İletişim Özgürlüğü**. Şubat 1999 İst. Barosu Baro Gündemi Eki. Sayfa 59

İDARENİN GERÇEKLİĞİ

Pınar AKSOY

Kamu hukukunun dış görüntüsü
ve tertemiz bir yapıya benzer.
Bu yapının içi ise hiçbir zaman
uyulmamış ilkeler ve uygulanmamış
kurallarla doludur.

Antonio MARONGIU

Hukuk devletinin gereklerinden biri de idarenin eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olmasıdır. Anayasada belirtilen hükümet tasarıfları dışında idarenin eylem ve işlemlerine karşı yargı denetimine başvurulabilir. Böyle bir koruma olmasına rağmen bireyler hangi düzey ve aşamada olursa olsun, Yönetimin karar alma sürecine, demokratik yollardan ve hukuksal olarak katılabilmek olanağı kesinlikle yoktur. Hal böyle olunca idarenin şeffaflığı tartışılır hale gelmektedir. Yönetimde demokrasi başarılı olarak acaba hangi düzeyde uygulanabilmektedir?

Yönetimde demokrasinin başlıca üç unsuru vardır:

1. İdarenin karar alma mekanizmasının belli bir usule bağlanmasıdır ve de bu usul kurallarının tek ve genel bir yasada belirlenmeli ve herkesçe bilinmelidir.

2. Bilgi edinme özgürlüğü sağlanmalıdır.

3. İdarenin karar ve eylemlerinin aleni olmalıdır.¹

Yukarıda sayılanların gerçekleşmesiyle yasallık ve hukuksallık ilkesinin gereklerinin bir çoğu yerine gelecektir.

¹ İl Han Özay, Gün Işığında Yönetim, s.3

'Bilgi edinme özgürlüğü çerçevesinde dünyada yapılan düzenlemeleri ele alırsak, Amerikan kanun koyucusu 1946 tarihli 'Yönetmel Yöntem Yasası yanında 1996 yılında çıkardığı'Freedom of Information Act'² ile bu alanda düzenlemeler yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonunda yürürlükten kaldırıldığı halde 23 Mayıs 1950 de yeniden yürürlüğe giren Avusturya İdari Usul Kanunu'nda resmi belgelerin suretleri veya bunların bir kısmının incelenmesi imkanı tüm ilgililere eşit bir biçimde tanınacak hak olarak öngörülmüştür.'

Bu alanda ölkemiz yasal düzenlemelerine bakarsak ki sevindirici bir durumla karşı karşıyayız. Kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri içeren Bilgi Edinme Hakkı Yasa Tasarısı, 59.hükümet tarafından 25.06.2003 tarihinde TBMM'ye sunulmuş ve genel kurulca 09.09.2003 tarihinde kabul edilerek 24.09.2003 tarihli resmi gazetede yayımlanmış ve 24.04.2004 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Yasa, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin düzenlemelere yer vermektedir. Yasanın genel gerekçesinde,'Demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün gereklerinden olan bilgi edinme hakkı, bireylere daha yakın bir yönetimi, halkın denetimine açıklığını, şeffaflığı sağlama işlevlerinin yanı sıra halkın devlete olan kamu güvenini daha yükseklerle çıkarmayı hedeflemektedir. Böylece halkın Devleti denetimi kolaylaşmakta ve de Devletin demokratik karakteri güçlenmektedir.

Yasa, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanacaktır. Bu kanuna göre tüm gerçek ve tüzel kişiler bilgi edinme hakkından faydalanacaktır. Önemli bir gelişme ise Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle ve faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu kanunun hükümleri çerçevesinde sağlanacaktır. Ancak uluslar arası sözleşme hükümleri saklıdır.³

² İl Han Özay.Gün Işığında Yönetim.s.4

³ 4982 s.Bilgi Edinme Kanunu.m.4

Bilgi edinme başvurusu, başvuru kurum ve kuruluşlarının ellerinde bulunan ve görevleri gereği bulunması gereken bilgilere ilişkin olmalıdır. İstenen bilgi, kurum ve kuruluşlar için ayrı bir çalışma, analiz etme, araştırma veya inceleme gerektiriyorsa kamu kurum veya kuruluşu başvuruya olumsuz cevap verebilir. Yine daha önce yayımlanmış veya yayın, broşür, ilan gibi yollarla kamuoyuna duyurulmuş belgeler başvuruma konu olmaz. İstenen bilgi veya belgelerde gizlilik derecesi varsa gizli bilgiler ayrılarak ve durum başvuruca bildirilerek, başvuruca bilgisine sunulur. Yargı denetimi dışında kalan idari işlemler eğer kişinin çalışma hayatını ve mesleki onurunu etkileyecek biçimde olanlar, bu kanunun kapsamına dahildir. Bu şekilde sağlanan bilgi edinme hakkı işlemin yargı denetimine açılması sonucunu doğurmaz. Açıklanması halinde Devletin emniyetine, dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine açıkça zarar verecek nitelikte olanlar ve niteliği itibariyle Devlet sırrı olan gizlilik dereceli bilgi ve belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır. Ülkenin ekonomik çıkarlarına, istihbarata, idari soruşturmaya, adli soruşturma ve kovuşturmaya, özel hayatın ve haberleşmenin gizliliğine ilişkin bilgi ve belgelere, kişiler bu kanunun kapsamında belirtilen sınırlamalar neticesinde bilgi edinme haklarını kullanarak ulaşabilirler. Bu durum karşısında kamu gücünün kullanımında temel olarak şeffaflığı esas alan bu yasanın sınırlı da olsa Türk kamu düzeninde büyük değişikliklere sebep olduğu aşıkardır. Zira demokratik ülkelerde, bilgi edinme özgürlüğü, anayasanın güvencesi altında olan temel hak ve özgürlüklerin kullanılması bağlamında vazgeçilmez temel haklardan biri olarak yerini almıştır. Yönetimde demokrasi ve şeffaflık adına bu yasa kanımca büyük bir devrim niteliğindedir.

Nihayetinde, yasanın verdiği bu hakkın kişilerce kullanılması ise:

Bilgi edinme başvurusu, başvuru sahibinin adı ve soyadı, imzası, oturma yeri veya iş adresini, başvuru sahibi tüzel kişi ise tüzel kişinin unvanı ve adresi ile yetkili kişinin imzasını ve yetki belgesini içeren dilekçe ile istenen bilginin veya belgenin bulunduğu kurum veya kuruluşa yapılır. Kurum veya kuruluşlar istenen bilgi ve belgelere erişimi on beş iş günü içinde sağlarlar. Ancak istenen bilgi veya belgeler başka bir kurum veya kuruluşun yardımı veya görüşü neticesinde sağlanacak nitelikteyse bu süre başvuruca bildirilmek kaydıyla otuz iş günü içinde sağlanır. Bilgi edinme istemi kanunun 16 ve 17 maddeleri(devlet sırrına ilişkin bilgi ve belgel-

er-ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi ve belgeler)gereği reddedilen başvuru sahibi yine bu kanuna göre kurulacak olan Bilgi Değerlendirme Kuruluna, yargı yoluna başvurmadan önce kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde itiraz edebilir Kurul kararını otuz iş günü içerisinde verir. Kurum ve kuruluşlar kurulun istediği her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdür. Kanunun uygulanmasında ihmali, kusuru veya kastı bulunan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında, işledikleri fiillerin genel hükümler çerçevesinde ceza kovuşturması gerektirmesi saklı kalmak kaydıyla, tabi oldukları mevzutta yer alan disiplin cezaları uygulanır.⁴

Kişilere tanınan bilgi edinme hakkı, demokratik hukuk devletinin ilkeleri gereğince temel hakların kullanılması açısından önemli faydalar sağlayacağı şüphesizdir. İkinci dünya savaşının doğurduğu acı sonucun, insanın insan olarak değerini, insanlar arasındaki eşitliği reddeden görüşlerin yeniden ortaya çıkmaması için, insan haklarına saygılı bir düzenin kurulması muhakkaktır.⁵

Ülkemizin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin zorunlu yargı yetkisinin kabulü ve bireysel başvuru hakkının kullanımı sayesinde insan hakları açısından son derece sevindirici gelişmelerdir. Nitekim altı ay sonra yüklüğe girecek olan bilgi edinme yasası hem insan hakları hem de demokratik, şeffaf yönetim açısından yerinde bir gelişmedir. Her ne kadar kamu kurum ve kuruluşlarından sınırlı bir bilgi ve belge edinme hakkı sağlasa da bireyin kamu düzenine olan güvenini artırıcı fonksiyonu olduğu şüphesizdir. Doğru uygulayıcılar sayesinde temel hakların bunla bağlantılı olan insan haklarının sadece mevzuatla yer almayıp uygulamada da bilfiil gerçekleştirilmesinin sağlanması hususunda önemli adımlardan biri olan bilgi edinme yasası, küreselleşmenin getirdiği eşitlik, adalet, şeffaf yönetim kavramlarını gerçekleştirilmesi için son derece önemli bir adımdır.

Prof.Dr. İl Han Özyay'ın üzerinde durduğu "Gün Işığında Yönetimin" meydana gelebilmesi için demokratik yönetim ile yönetimde demokrasinin sağlanmasının gerekliliğine, kavramsal olarak yakın bulunduğum bilgi edinme yasasının gerekçesindeki şeffaf yönetim ve demokratik yönetimin benzerliği ile doktrinde senelerce savunulan ve bilgi edinme hakkının gerekliliğine ilişkin görüşler bu yeni yasa ile hayat bulmaktadır.

⁴ 4982s.Bilgi Edinme Kanunu m.29

⁵ Bahri Öztürk,Ceza muhakemesi usulü hukuku s.119

Her ne kadar sınırlı bir kullanım alanı içersinde olsa da yine bu sınırlamaların hukuksal devletin güvenliğine ilişkin olduğundan, temel hakların anayasal düzenleme (Anayasa madde 13) ile yerinde sınırlandırıldığı açık olup insan haklarına aykırı bir tutum sergilenmemektedir. Bilakis yabancılara karşılıklılık esas çerçevesinde de olsa da sağlanan bu hak Türkiye'nin küreselleşme yolunda attığı adımlardan biridir.

..İNCEDEN DEĞİNMELELER ...

Av.Tuba SUSOY

Ben büyüyünce avukat olucam anne..valla..gerçi ne iş olsa yaparım ağabeycilerin memleketi burası ama .. ben farklıyım ..hakkın zayiine uğramış zedeleri Türkiye Cumhuriyetinin yasama ve yürütmeden arınmış mış mış Bağımsız Mahkemelerinde çıtır çıtır pardon çatır çatır savunmak idealistliğinin körolası azmiyle ÖSYM.nin sırat köprüsünden de geçerekten sekerekten Hukuk Fakültesinin şaşaalı kapısından her ne kadar törenle karşılanmasak da usuldan usula bir gurur edasıyla giriverdik.. Üniversite hayatının her türlü noktasına bulaşarak bazı bazı hukuk fakültesinde okuduğumuzu unutarak çoşarak meydanlara çıkarak sayın YÖK.e Yöktürler çekerek bilime özerkliğe yol verin de geçsinler ama bırakınız yapmasınlar bırakınız geçmesinler ağabeyler diyerek dimdik ayakta yurt savunmasında -tabi bu yurt kredi ve öğrenci yurtlar kurumuna bağlı gariban bir öğrenci yurdu oluyo..-

bir gün hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir memlekette yaşayabilecek miyiz..Benim hala umudum var..MFÖ.nün şarkısı değil miydi bu..neyse..asil konudan sapıttırıyor muyuz ne..biz artık şu fakülteyi bitirelim değil mi..böyle olmayacak..öğrenciyi kimse iplemiyo..diplomayı aldık mı ..aldık.. aldık ta..niye kepi fırlattığımızda o kep başımıza düşüyo..canımızı acıtiyo..bişey mi anlatmak istiyo ...ben bilemem ki..

şimdi nolcek..memleketine git..E niye..parayı orda kazanıcen kardeş..ki staj da parasız biliyon..yoo bilmiyom..E bil o zaman...gerçi şimdi kredi var ..var da yetiyo mu sankim.. neticeden memleket yolları taşlı da olsa karlı da olsa biraz toz toprak da olsa yağmurları sağnak da yağsa ok işaretinin gösterdiği yere gidecen.. yani baba ocağına...ha bazıları delicene sevicene özgürcene dönmiyebiliyo tabi..Manyak mısın kardeşiiiiim..

gelelim staj dönemine..bak şimdi uykum geldi sanki..burda yazıya

biraz ara mı versek ne..şöyle bir sene kadar..altı ay kadar avukat yanı..bir altı ay kadar mahkeme yanı..dilekçe yazmasını dahi öğrenemeden fakülte-den mezun olmanın biçare halinden sonra en azından uyuklamaya ara verdiğimiz bir zaman diliminde sayın mahkemesi hakimliğine diye başlayan dilekçeyi yazmayı öğrenebiliyoz..di mi..Neyse stajı da bitirdik sonunda..Biz avukatlık sınavından yırtmanın sevindirikliğini yaşarken bundan sonra gelecek olan kardeşlerimiz ÖSYM,Vizeler,finaller derken bir de bu sınava tabi tutulacaklar..Niye..sayı çok arttı..ne sayısı..avukat sayısı..neden..her yere kafan estikçe fakülte binası diktiğin için..Yaa benim bugün canım fena halde sıkkın..şuraya da bir bina dikeyim de içim açıl-sın..oh..oh..Nitelikten arındırılmış niceliksel büyüme VATAN MİLLET SAKARYA nutukları için daha önemli biliyonuz..

ruhsatı aldık mı..yoo..çok para kardeş..neyse bulur buluşturur alıruz alimallah..aldık ta..Törene tabi tutularaktan cübbemizi gururla giyerekten-sanki biraz içinde kayboldum gibi-yeminimizi bir devlet başkanı edasıyla ederekten adımızın önüne Av. Getirmeyi başardık..Yaş kaç oldu bu arada..

şimdi napalım..bir avukat büyüğümüzün yanına girip sigortalısın-dan biraz tecrübe mi edinelim..ya da direkmen büro mu açsak ne..dayın var mı dayın ..ve sair çevren..sanayide manayide bankada mankada şirketlerde mirketlerde..Eskiden avukat sayısı az olduğu için meslekten ağbilerimizin ablalarımızın işi daha rahatmış..yanılmıyosam ..yok yok bir kuruma girey-im ben..belki biraz körelirim ama en azından sağlık güvencesinden fay-dalanırım.. di mi yani..Neyse..öyle dedik böyle dedik biz bir yerinden giriverdik mesleğin içine..

duruşma salonunda davacının yeri sağ mıydı sol muydu..ben sağa geçmem kardeş..Yanılarak yanlış yere geçmemek ve tabiki rezilirüsva olmamak için önce karşı tarafın yerini almasını bekleyerek bu işi çözebil-iriz herhalde..Hakime ne diyecez..efendim mi....iyi ama hakimler avukat-ların üstü değil..biz de onların astı değiliz..yargının iki ayrı kolunu temsil eden dört yıllık fakülte mezunu meslektaşlarız..di mi..Hakimlerimizi kızdırmayacaan..hitap şeklini sen ayarlayacaan..incesinden nazik ola-caaan..Hakkını da çatır çatır savunacaan..yazılı olarak tabi..öyle uzun uzun konuşmak yok..Amerikan mahkemesi mi sandın sen burayı..valla öyle sanıyodum..günde kaçyüz dosyaya bakıyor bir hakim sen biliyon mu..valla bu kadarını bilemiyodum..içine girmeden anlaşılmyo mu..anlaşılabilseydi

şimdi kırılan hayallerimi yapıştırmaya çalışırmıydım hiç..

bir dahaki duruşma günü tayin edilirken niye sayın hakim bana bak-
mıyo da yanımdaki tecrübelisinden meslektaşına bakıyo..meslektaşım
bana dönüp te niye senin için uygun bir gün mü diye sormuyo..peki sen
niye sormuyon..ağlatacınız beni..

duruşma sırası bekliyorum..sıramı çalmayınız lütfen tecrübесinden
uyanık meslektaşım..genciz aktif dinamik heyecanlıyız diye mi yani..
baro odasına bir gireyim şöyle utanarak sıkılarak..herkes bana mı bakıyo
ne..yeni olduğum çok mu belli..şimdi selam vermeliyim di mi..**MER-
HABAAA**..değil tabi ki..merhaba..

bak kalemdeki memurlarla pek iyi geçinecen ..nasıl pek iyi..yani iyi
işte..ne çok mesafeli ne de çok tabiri caizse cıvık..bu denge işi de sıkı
yani..nası tutturacaz şimdi mesafeli olmamakla cıvık olmamak
arasını..bunun arası ne eder ki ..birbirlerine çarparak bulabilir
miyim..derken..ya bugün kalemdeki bir memurla kavgaya
tutuşuverdim..tüh..

Allah Allah..ya bu icra işleri ne karışık..memurun yapacağı tüm
işleri katipler yapıyor..katip kardeşlerimizin yanında cahil mi kaliyoz
ne...pulu nereye yapıştıracaktım..mühürü şuraya mı basacaktım..şimdi bu
yazıyı kime gönderecem ben..neyse..

CMUK ta sıra bana ne zaman gelecek..meslekten büyüklerim yol
verirseniz geçicem..

Müvekkilden para alabilmenin sihirli formülü ne abi..müşteri par-
don müvekkil gelip sana bir konuda danıştığında bilmiyosan nasıl kıvırt-
tıracağız..hukuk bir deryadır her şeyi bilebilmek mümkün değildir bilgiye
nasıl ulaşabileceğini bilmek yeterlidirden müvekkil anlar mı abi..hiç anlar
mı.. müşteri pardon müvekkili kaçırmamak için kıvırabilmek sanatı
mesleğin için pek mühim..yarısı ticaret yarısı hukuk olan bizim kutsal
mesleğimizin bir o kadar kendi şahsına münhasır kutsal kuralları var
işte..Sahi bizim meslek kuralları kaç maddeden ibaretti..bana kıyısından
köşesinden usulca kendi koyduğumuz kurallarla sınırsız gibi geliyor..

kendimizden taviz vermeye ne zaman başlıyorduk..hayata dair kişil-iğimize bütünleşmiş görüşlerimizden ne kadarını feda etmeliyiz..bizi biz yapan değerleri meslek yaşamımız içinde koruyabilme şansımız var mı..küçük tavizler beraberinde büyük tavizler getirir mi..biz ölecek miyiz..hayatın anlamı ne..ben kimim..Nitche kimdi..

Neyse..**NETİCE VE TALEP**.../ Yanbaşında düşüncelelerinden dolayı insanlar cezaevine giriyorsa,haksız yere tutuklanıp işkence mağduru olabiliyorsa,ürettiğın bir sanat eseri hukuk dışı yasaklanabiliyorsa,savaşlar olup masum siviller ölebiliyorsa,töre cinayetleri adı altında kadınlarınız satırla doğranabiliyorsa, hala yargının bağımsızlığı tartışılabiliyorsa,tecavüz ettiğın kadınla evlenerek cezadan yırtabileceğın erkekçe konuşulabiliyorsa ve bunu eleştirdiğında makemeye verilebiliyor-san-yazar Ruhat Mengi gibi- vesaire ..vesaire..vesaire..sanırım burada hukukçu olmanın tanımını başka bir şey olsa gerek..Savunmanın kutsallığına yürekten inanan bir kişi olarak çok önemli ve zor bir mesleğın mensupları olduğumuzun bilincindeyim..Bir yandan para kazanıp ekonomik bağımsızlığımızı korumaya çalışırken bir yandan da topluma karşı duyarlılığımızı korumaya çalışıyoruz.

Duyarlılıklarımızın yitirilmemesi umuduyla burada satırlarıma son verirken büyüklerimin ellerinden küçüklerimin gözlerinden öper hürmetlerimi sunarım..saygılar..

NOT : yukarıdaki tüm inceden değınmelerimiz bir hayal ürünü olup yaşadığımız bu günlerle ve kişilerle hiçbir ilgisi yoktur..(Hani nolur olmaz..)

T.C.
YARGITAY
9.Hukuk Dairesi

YARGITAY İLAMI

Esas No : 2003/13828
Karar No : 2003/15210
Dava : Davacı, kıdem, manevi tazminat, yıllık izin alacağı, fazla mesai, ücret alacağının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Dava konusu alacaklardan ücret, fazla mesai ücreti ve ücretli izin alacağı feshin haklı veya haksız olmasına bağlı değildir. Bu alacaklarla ilgili işyeri kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmadan ve gerekçe dahi gösterilmeden anılan alacakların reddedilmesi hatalıdır.

3. Davacının 11.6.2002 tarihinden itibaren işyerine devam etmediği anlaşılmaktadır. Mahkeme 21.6.2002 tarihinde devamsızlık sebebiyle hizmet akdinin davalı tarafından haklı olarak feshedildiğini kabul ederek kıdem tazminatı isteğini reddetmiştir. Ancak dosya içerisinde işverenin feshinden önce davacının noter aracılığıyla 12.6.2002. tarihli fesih yazısı gön-

derildiği görülmektedir. Bu durumda davacının feshinin davalı işverenin feshinden önce olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle davalının haklı feshinden söz etmek mümkün değildir. Mahkemece yapılacak iş, davacının feshinin haklı olup olmadığını belirlemek ve sonucuna göre karar vermektir ibarettir.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 22.9.2003 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan

E.Doğu

Üye

O.G.Çankaya

Üye

C.İ.Günay

Üye

T.Özmen

Üye

S.Özfirat

Yargıtay
Hukuk Genel Kurulu
Esas No : 2002/2-63
Karar No : 2002/23

ÖZET : Davanın tamamen ıslahı durumunda, dava dilekçesinden itibaren bütün usul işlemlerinin yapılmamış sayılması HUMK.nun 87.maddesi hükmü gereğidir. Gerek öğretide, gerekse yargısal kararlarda; belirtilen durumda yeni bir davanın açılmış sayılamayacağı, tamamen ıslah edilen davanın ilk açılan davanın devamı niteliğinde olduğu ve bunun doğal sonucu olarak zamanaşımının (ya da hak düşürücü sürenin) ilk davanın açıldığı tarihte kesilmiş sayılacağı, öteden beri yerleşik ve hakim olan görüştür.

Taraflar arasındaki "boşanma" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Ünye Asliye Hukuk Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 6/11/2000 gün ve 1999/215 Esas, 2000/543K. sayılı kararın incelenmesi davalı vasisi tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 2.Hukuk dairesinin 19/12/2001 gün ve 2001/1133-2738 sayılı ilamı ile; (...Davacı; Evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını ileri sürülerek boşanma davası açmış, yargılama sırasında, 6.9.1999 da ıslah edilerek evliliğin butlan sebebiyle feshine karar verilmesini istemiştir. Islah ile davanın tamamının yahut belli bir bölümünün değiştirilmesi imkan dahilindedir. Karşı tarafın kabulüne de bağlı bulunmamaktadır.

Fesih davasının, feshe muttali olduğu tarihten itibaren altı ay içerisinde açılması zorunludur. (MK. m. 119) Evlenme 14.12.1998 de gerçekleşmiştir. Davacı bu tarihte fesih sebebine muttali olmuştur. Islah halinde, ıslahın yapıldığı tarihte dava açılmış sayılır. Islah tarihi itibarıyla aradan 18 ay geçmiştir. Hak düşürücü süre geçmiştir. Gerçekleşen bu durum karşısında ıslah edilen davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Davacı, M.K.nun 134/1. maddesine göre, evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle açmış olduğu boşanma davasını, tamamen (eski deyimle kamilen) ıslah ederek, mutlak butlan nedeniyle evliliğin iptali davasına dönüştürülmüştür.

HUMK.nun 83., 88. ve 89. maddelerine göre bu işlemin yasal olarak olanaklı bulunduğu duraksama yoktur.

Yerel mahkeme ile Özel Daire arasındaki uyuşmazlık, ıslahın, evliliğin mutlak butlan nedeniyle iptali davası için öngördüğü hak düşürücü nitelikteki dava açma süresine etkisi konusunda toplanmakta olup, yanlar 14/12/1998 tarihinde evlenmişler, dava 17/5/1999 tarihinde açılmıştır.

Hemen belirtmek gerekir ki; davanın tamamen ıslahı durumunda, dava dilekçesinden itibaren bütün usul işlemlerinin yapılmamış sayılması HUMK.nun 87. maddesi hükmü gereğidir. Gerek öğretide, gerekse yargısal kararlarda; belirtilen durumda yeni bir davanın açılmış sayılamayacağı, tamamen ıslah edilen davanın ilk açılan davanın devamı niteliğinde olduğu ve bunun doğal sonucu olarak, zamanaşımı (somut olayda mutlak butlan davası için öngörülen hak düşürücü sürenin) ilk davanın açıldığı tarihte kesilmiş sayılacağı, öteden beri yerleşik ve hakim olan görüştür.

O halde, davanın tamamen (kamilen) ıslah edilmesi halinde ıslah olunan dava, ilk dava gününde açılmış sayılır ve hak düşürücü sürede bu tarihte kesilmiş olur. Bu nedenle, dava süresi ilk dava ile muhafaza edilmiş olacağından, sürenin hesabında ıslah tarihinin değil ilk dava tarihinin esas alınması gerekir. (Bkz. Prof.Dr.Baki Kuru "Hukuk Muhakemeleri Usulü" altıncı baskı cilt IV, sf. 3998 vd. Prof.Dr.Sabri Şakir Ansay "Yargılama Usulleri" isimli eser 1960 baskı sf. 194 vd. Prof.Dr.İlhan Postacıoğlu "Medeni Usul Hukuku Dersleri" 1975 baskı sf. 460 vd., Prof.Dr.Saim Üstündağ "Medeni Yargılama Hukuku Esasları" 1973 baskı sf. 335 vd., HG. K. 18/12/1957 2/66-64, 3. H.D. 5/10/1951 gün 13088/9912, 2 H.D.

10/3/1978 gün 1486/1892 ve 26/4/1979 gün 3377/3455, 6.H.D. 11/10/1976 gün 5481/6212 sayılı kararları).

Açıklanan nedenlerle yerel mahkemenin davanın tümünden ıslahının açılış tarihine etkili bulunmadığına ilişkin direnme kararı yerindedir. Ne var ki Özel Dairece işin esasına yönelik temyiz itirazları incelenmemiştir. O halde esasa ilişkin temyiz itirazları tetkik edilmek üzere dosya Özel Dairesine gönderilmelidir.

SONUÇ

Yukarıda açıklanan sebeplerle işin esasına-ilişkin temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın 2. Hukuk Dairesine gönderilmesine, 30/1/2002 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY
 9. Hukuk Dairesi
Esas No : 2001/20081
Karar No : 2002/6787

ÖZET : Davalı işveren davacı işçinin istifa ettiğini savunmakla birlikte, bir kısım ödeme makbuzlarını ibraz ederek tazminatların ödendiğini ileri sürmüştür. Bu şekilde tazminata hak kazanmadığı savunulurken, diğer taraftan ödendiğine dayanılması çelişkili bir durumdur. Anılan çelişki işçi lehine değerlendirilmelidir.

Davacı, kıdem, ihbar tazminatı, ücretli izin alacaklarının ödenilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde, davacı avukatınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi gereği konuşulup düşünüldü.

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Davalı işveren davacı işçinin 13.9.1994 tarihinde istifa ettiğini savunmakla birlikte, bir kısım ödeme makbuzlarını ibraz ederek tazminatların ödendiğini ileri sürmüştür. Bu şekilde tazminata hak kazanmadığı savunulurken, diğer taraftan ödendiğine dayanılması çelişkili bir durumdur. Anılan çelişkili savunma işçi lehine değerlendirilerek davacının ihbar ve kıdem tazminatlarına hak kazandığı kabul edilerek davacıya daha sonra yapılan ödemelerin mahsubuyla karar verilmelidir.

SONUÇ

Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen sebepten **BOZULMASINA**, Peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 30.4.2002 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU
Esas No : 2001/19-230
Karar No : 310

ÖZET : Emre maharrer senet lehdarının ödeme tarihinden itibaren üç yıl içinde keşidecisine başvurması gerektiği; aksi halde senet alacağının kambiyo hukuku yönünden zamanaşımına uğrayacağı; üç yıldan sonrada sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre bir yıl içinde borçluya başvurulması, aksi halde alacağın sebepsiz zenginleşme nedeniyle zamanaşımına uğrayacağı.

Taraflar arasındaki "itirazın iptali" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Ankara Asliye 9. Ticaret Mahkemesi'nce davanın reddine dair verilen 17.2.2000 gün ve 1999/298 E. 2000/48 K. sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin 29.5.2000 gün ve 3546-4103 sayılı ilamıyla; (...Davacı vekili, davalıdan 460.800.300.-TL. alacaklı olduklarını, alacağın tahsili için başlatılan icra takibine itiraz edildiğini, iddia ederek itirazın iptalini talep ve dava etmiştir.

Davalı, savunmasında; takip dayanağı bonoların zamanaşımına uğradığını beyan ederek davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, davacının hamili olduğu ve icra takibine konu bonoların zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Davalı E.H. tarafından takip konusu bonolara yönelik olarak açılan Ankara Asliye 1. Ticaret Mahkemesinin 1997 /566 esas sayılı menfi tespit davasında mahkemece hamil aleyhine zamanaşımı def'i'ne dayanılarak menfi tespit davası açılmayacağı hükme bağlanmış ve karar derecattan geçerek kesinleşmiştir.

Hamil davacının kambiyo senedi vasfını yitirmiş bonolar ile sebep-siz iktisap hükümlerine göre davalı keşideciden alacak talep edebileceği mahkemece gözden kaçırılarak yazılı şekilde davanın reddi doğru görülmemiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

HUKUK GENELKURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüşüldü:

Dava, itirazın iptali isteğine ilişkindir.

Davacı, Davalı-borçlu aleyhine Ankara 24. İcra Müdürlüğü'nün 1997/779 sayılı dosyasında toplam 492.120.300.-TL.lık senetler için icra takibine giriştiğini, borçlunun adresi belli olmadığından takibin ilan tebligat yoluyla kesinleştiğini, davalı-borçlunun mallarına haciz uygulandıktan sonra Ankara 3.İcra Hakimliğine senetlerin zamanaşımına uğradığı ve tebligatın usulsüz yapıldığı iddiasıyla yaptığı itirazın icra hakimliğince önce reddedildiğini, ancak bu kararın tebligatın usulsüz yapıldığı gerekçesiyle Yargıtay tarafından bozulduğunu, takibin durduğunu, davalının açtığı menfi tespit davasının da reddedildiğini, davalı-borçlunun itirazının iptali ile takibin devamına, borçlunun %40 tazminat ödemeye mahkum edilmesine karar verilmesini istemiştir.

Davalı-borçlu vekili yasal sürede verdiği cevap dilekçesinde; senetlerin zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle zamanaşımı definde bulunmuş, davanın reddini savunmuştur.

Mahkeme; borçlu gerek icra takibine yaptığı itirazda gerekse mahkemelerde verdiği savunmalarında borcun varlığına ve bonolardaki imzaya itirazda bulunmadığı, takibe konulan bonoların TTK.'nun 661.madmesine göre 3 yıllık zaman aşımına uğramakla yazılı delil başlangıcı haline dönüştüğü, davacı menfi tespit davasında kabul edilen 06.06.1991 tarihli senet dışındaki bonoların ciro yoluyla hamili olduğundan davalı ile arasında mevcut bir temel borç ilişkisinden de söz edilemeyeceği, gerekçesiyle

davanın reddine karar vermiştir.

Davacı-alacaklı vekilinin talebi üzerine Özel Daire; Hamil davacının kambiyo senedi vasfını yitirmiş bonolar ile sebepsiz iktisap hükümlerine göre davalı, keşideciden alacak talep edebileceği gerekçesiyle, kararın bozulmasına karar vermiştir.

Mahkeme; senedin lehdarı olmayan davacının kambiyo senedi vasfını yitirmiş bonolar ile keşideci davalıya karşı sebepsiz iktisap hükümlerine göre alacak talep edemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar vererek önceki kararında direnmiştir.

T. Ticaret Kanununun, Üçüncü Kitabının "Dördüncü Faslı'nı oluşturan Kambiyo senetleri ile ilgili olarak "Birinci Kısım"da, poliçe hakkında geniş ve ayrıntılı düzenlemeye yer verilmiş, bono (Emre muharrer senet) ve çeklere dair hükümlerde ise genelde, poliçe ile ilgili düzenlemeye göndermede bulunulmakla yetinilmiştir. Bu nedenle TTK'nun 690.maddesi yollaması ile bonolarda da uygulanması gereken aynı yasanın 661.maddesinde, poliçeyi kabul edene (bonolarda keşideciye) karşı açılacak davaların vadenin geldiği tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacağı öngörülmüştür. Anılan yasanın 644.maddesinde, keşideci ve poliçeyi kabul etmiş olan muhatabın, zamanaşımı sebebiyle poliçeden doğan borçları düşmüş olsa bile hamilin zararına ve sebepsiz olarak iktisap etmiş oldukları meblağ nispetinde ona karşı borçlu kalacağı hüküm altına alınmıştır.

Çeklerle ilgili 730.maddede sözü edilen 644.maddeye göndermede bulunmuş olmasına karşın, bonolara dair 690.maddede böyle bir atıfta bulunulmamış ise de, gerek doktrinde ve gerekse, Yargıtay'ın istikrarlı uygulamasında bono hamilinin Borçlar Kanununun 61.ve devamı, maddeleri uyarınca nedensiz zenginleşme hükümlerine göre keşideciye müracaat edebileceği kabul edilmekte ve özellikle doktrinde 690.maddede, 644.maddeye göndermede, bulunulmamış olması makul bir izahının yapılamayacağı vurgulanmaktadır (Prof.Dr.Fırat Öztan, "Kıymetli Evrak Hukuku-1997 basımı Sf.1021).

Yukarıda açıklandığı üzere, zamanaşımına uğramış olan bono adi senet sayılamayacağı gibi, aralarında temel ilişki bulunmayan hamil yönünden yazılı delil başlangıcı da teşkil etmez. Mahkemece söz konusu husus-

lar gerekçe yapılarak davanın reddedilmiş olmasında isabet görülmemiştir.

Ancak, Eylül 1991 vadeli senetler ciro suretiyle hamil olan davacının; 1997 yılında giriştiği icra takibine ve açtığı itirazın iptali davasına karşı davalının zamanaşımı definde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Davacının hamil olduğu senetlere dayanarak üç yıl içinde keşideciye müracaat etmemesi sebebiyle ancak, vadeyi takip eden üç yıldan sonra sebepsiz zenginleş hükümlerine göre ve bir yıl içinde borçluya başvurması gerekirken, bu süreyi geçirdiği ve davalının zamanaşımı defiiyle karşılaştığı gözetilip, zamanaşımı nedeniyle davanın reddine karar verilmesi gerektiğinden ve davanın reddedilmesi bu nedenle yerinde olduğundan, sonucu itibariyle doğru olan hükmün HUMK'nun 438'nci maddesinin son fıkrası uyarınca yukarıda belirtilen değişik gerekçe ile onanması uygun görülmüştür.

YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU
Esas No : 2001/13-346
Karar No : 344

ÖZET : Kredi kartını ibraz eden kişinin yetkili hamil olup olmadığını, kredi kartı üzerinde yer alan imza ile müşterinin harcama belgesine atılan imzayı karşılaştırıp benzerlik bulunmaması halinde müşterinin kartla ödeme talebini reddetmeyen üye iş yerinin kast ve ağır ihmal ile verdiği zarardan kart hamiline karşı sorumlu olacağı.

Taraflar arasındaki "alacak" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Antalya 5. Asliye Hukuk Mahkemesince davanın reddine dair verilen gün ve 4.11.1998 sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 15.2.1999 gün ve 1999/359 E - 856 K. sayılı ilamı ile; (..Davacı, dava dışı G. ve T.Ç.'in kendisine ait kredi kartını çaldıklarını, daha sonra davalıdan aldıkları mal bedelini çaldıkları kredi kartıyla ödediklerini; davalının bu alış veriş esnasında müşterilerinden kimlik belgesi sormamak suretiyle zararına neden olduğunu ileri sürerek bankaya ödemek zorunda kaldığı 141.000.000.TL.'nin tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı, dava dışı G.'in davacının kız arkadaşı olduğunu, davacının kredi kartını G.'a rızasıyla kullandığını daha sonra araları açıldığı için davacının G. hakkında hırsızlıktan dolayı suç duyurusunda bulunduğunu kendilerinin iyi niyetli olduklarını savunarak davanın reddini dilemiştir.

Mahkemece, davacının kredi kartını dava dışı G.'a rızasıyla verdiği, G.'da kartı davacının muvafakatiyle kullandığı , davacının Borçlar Kanununun 25/1. Maddesi gereğince kötü niyetli olduğu gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verilmiş; hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Davalı şirket, davacıya ait kredi kartının dava dışı G .tarafından kullanıldığını kabul etmekle birlikte bu kullanmanın davacının muvafakatiyle gerçekleştiğini savunmuştur. Bu durumda davalı şirketin, davacının anılan işleme muvafakat verdiğini yasal delillerle ispat etmesi gerekir. Toplanan delillerden davalı şirketin davacının yapılan İşleme muvafakat verdiğini ispata olanak yoktur. Ne var ki davalı delil listesinin (7) sırasında "her türlü delil" demek suretiyle yemin deliline de dayanmış olduğundan davalıya bu hakkı hatırlatılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir. Mahkemenin bu hususu gözden kaçırmaması usule ve yasaya aykırıdır...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle; öncelikle belirtelim ki uyuşmazlık davacı kartı hamili ile davalı üye işyeri arasındaki hukuksal ilişki ve gelişen somut olayın özelliği ile sınırlı olarak incelemeye alınmıştır.

Kural olarak kart hamili kredi kartını normal bir insandan beklenen dikkat ve özenle korumak zorundadır. Kredi kartını ancak üzerinde adı ve soyadı (veya ticaret unvanı) yazılı kişi tarafından kullanılabilmesi çok açıktır.

Kartın başka biri tarafından kullanılmasının istenmesi halinde, kredi kartını üye işyeri kabul etmemekle yükümlüdür.

O nedenle, kartı ibraz eden kişinin yetkili hamil olup olmadığını üye görevlisi tespit etmeli ve bu amaç doğrultusunda kredi kartı üzerinde yer alan imza ile müşterinin harcama belgesine attığı imzayı karşılaştırarak, benzerlik bulunmaması halinde müşterinin kartla ödeme talebini reddetmelidir. Bu işlemleri yerine getirmede üye işyeri görevlisinin özen borcu B.K. Md. 390 anlamında yerine getirilmesi gereken özendir. Dahası kuşku

halinde müşteriden kimlik belgesi istenebilmelidir. O nedenle, üye iş yeri kast ve ağır ihmâl ile verdiği zarardan kart hamiline karşı sorumludur.

Davalı şirket davacıya ait kredi kartının dava dışı G. tarafından kullanıldığını kabul etmekle birlikte davacının bu kullanmaya ve işlemlere onam verdiğini savunmuştur. Bu kabulü karşısında davalı onam olgusunu yazılı delille kanıtlamakla yükümlüdür. Davalı anılan yazılı delile dayanmamıştır. O nedenle daire bozmasında belirtildiği şekilde davalının bu konuda sadece yemin hakkının varlığı gündeme gelir.

Ne var ki, savunmayı doğrulayan dosyadaki delil ve belgelerden, davacının dava dışı G.'la gelişen ilişkileri içinde G.'ın kredi kartını kullanmasında kendine düşen özen borcunu ve yükümlülüklerini yerine getirmediği, o nedenle müterafik kusuru bulunduğu belirlenmiştir.

Hal böyle olunca davalının sorumluluğundan B.K. Md.44 uyarınca indirim yapılması gerekir.

Mahkemece hukuki nitelendirmede yanılgıyı düşülerek yazılı şekilde direnme kararı verilmesi usule ve yasaya aykırıdır. Açıklanan nedenlerle yerel mahkeme kararı bozulmalıdır.

YARGITAY
2.HUKUK DAİRESİ
Esas No : 1999/14491
Karar No : 2000/1324

ÖZET : Yabancı mahkeme kararının tenfizi davasında, Türklerin kişi hallerine ilişkin yabancı mahkeme kararında yetkili kılınan hukukun Türk Kanunlar İhtilafı Kuralları gereğince uygulanmamasına itiraz edilmemişse, yabancı mahkeme kararının tenfizine karar verileceği.

2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanununun 13.maddesi, boşanma sebepleri ve hükümleri hakkında eşlerin milli hukukunun uygulanacağını, 38/c maddesinin ise; Türklerin kişi hallerine ilişkin yabancı ilamda Türk Kanunlar ihtilafı kuralları gereğince yetkili kılınan hukukun uygulanmamış olması halinde tenfiz davası sırasında, bu yönde itiraz edilmemiş ise tenfize karar verilebileceğini hükme bağlamıştır.

Toplanan delillerden tarafların Türk vatandaşı oldukları anlaşılmaktadır. Yabancı mahkeme Türk Hukukunu uygulamamıştır. Ancak davalı tenfize bu yönde karşı çıkmamıştır. Kamu düzenine açıkça aykırı bir halde söz konusu değildir. Mahkemece tenfize karar verilmesi gerekirken yasanın yorumunda, delillerin değerlendirilmesinde yanılığa düşülerek yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

MUHALEFET ŞERHİ

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir yanlışlık görülmemesine göre yerinde bulunmayan bütün temyiz isteğinin reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün onanması gerekmiştir. Bu sebeple sayın çoğunluğun bozma kararına katılmıyorum.

Üye
A.İ. Özüğür

İNSANOĞLU BİR TUHAFTIR...

Ünlü bir bilgeye, insanoğlunun onu en çok şaşırtan davranışlarının neler olduğunu sordular.

İnsanoğlu çocukluktan sıkılır, büyümek için acele eder, sonra da çocukluğunu özler.

Para kazanmak için sağlığını yitirir, sonra da yitirdiği sağlığına kavuşmak için, paralarını yitirir.

Yarınını o denli çok dūřünür ki, yarınını dūřünmekten bugūnünü aklına bile getirmez. O nedenle bugūnünü de yarınını da dođru dūrist yařayamaz.

Hiç ölmeyecekmiş gibi yaşar, sonra da hiç yaşamamış gibi ölür.

Aynı bilgeye, bu durum karşısında önerilerinin neler olduğunu da sordular.

Bu "neler"i ise şöyle sıraladı bilge:

İnsanoğlu kimseye kendini sevdirmeye kalkışmamalı...

Kendini sevilmeye bırakmasının yeterli olduğunu bilmelidir.

Yaşamda "en az şeye gereksinim duyma"nın, "en çok şeye sahip olmak"tan daha önemli olduğuna inanabilmelidir.

Başkaları tarafından bağışlanmayı beklemek yerine, kendi kendini bağışlayabilmeyi başarabilmelidir.

GÜZEL SÖZ

- En iyi Öğüt, örnek olmaktır.
- Uzun Yaşamak için değil, doğru yaşamak için çabalamalıyız.
- Çalışmak bizi üç şeyden kurtarır: Can sıkıntısı, kötü alışkanlıklar ve yoksulluk. Tanrının insana en güzel armağanı, onu çalışmak zorunda yaratmasıdır.
- İyi kitaplar okumak, geçmiş asırların en iyi insanlarıyla sohbet etmek gibidir.
- Niçin mi fikir değiştiriyorum? Ben fikirlerimin sahibiyim. Kölesi değil.
- Akıllı insan her düşündüğünü söylemez. Ama söylediği her şeyi düşünür.
- İyiler asla düşman olamazlar.
- Kitap okumayan bir kimsenin, okumasını bilyene karşı bir üstünlüğü yoktur.
- Bir değişimin önünde gidenler lider, ortasında gidenler durumu kavramış, sonunda gidenler sürüklenmiş olurlar ama karşı çıkanlar mutlaka yok olurlar.
- Yeryüzü, herkesin gereksinimini karşılamaya yeterlidir, fakat herkesin oburluğunu karşılamaya değil.
- Basit insan zamanı nasıl öldüreceğini, değerli insan ise nasıl kazanacağını düşünür.

- Böcek olmayı kabul edenler, ayaklar altında kalıp ezilmekten yakınmalıldılar.
- Dünyaya geldiğimiz gün bir yandan da ölmeye başlarız.
- İnsanları yargılarken gerçek yaşamı elimizden kaçıırıyoruz.
- Kimi zaman insan kendi kendini "esir" alır.
- Yaşamda karşımıza çıkan kilitli kapıların çoğu gerçekte yoktur. Bunlar bizim zihnimizdedir. Bazı sorunlar insanların zihninde oluşur, güçlenir. Yoksa gerçek yaşamda yer almaz.
- Bir başarının önce "kabullenilmesi" sonra da "sindirilmesi" gerekiyor.
- Herkes "kendi hayali ile" yaşıyor. Dünyaya bakışı, olayları değerlendirmesi, hep bu "hayali uygunluk" doğrultusunda oluyor. Ölçümüz bu. Tehlikeli olan şey, bu hayali "gerçek" olarak kabul etmemiz.
- İnsanlar her yeni yıldan medet umar, ama zamanı ele geçirdince onu öldürür.
- Belli bir nokta da tıkanırsanız bile bu da önemli bir sonuçtur. Çünkü, bu durumda da somut bir "ara sonuca" ulaşırsınız, "engeli tanımlarsınız".
- Gelecek diye bir şey yoktur. Gelecek sadece "düşüncemizin bir uzantısı"dır. Bir boyuttur. "Gelecek" geldiğinde "bugün" olur. Biz hep "bugün"ü yaşarız.
- Sorun çözmek yerine, "sorunları üst üste düğüm yapanlar", aslında "kendi geleceklarini de bağlamış" oluyorlar.
- Bizde biliyoruz, giden sevgi(li)lerin geri gelmeyeceğini.
- Kendini affedemeyen kimseyi affedemez!
- Çaresiz olsak da, farkında olmak büyük bir aşama (ve ilk adım) sayılır.

· Birinin masalı, diğerinin gerçeğidir.

· Pek çok zaman, yorumlar gerçeğin yerini alır. Oysa yorumlar hiçbir zaman gerçeğin kendisi değildir.

· Doğru sonuca ulaşmak için ilk yapılması gereken "doğru soru"yu bulmaktır.

Eskişehir Barosu
Kütüphanesine Aittir.
İki Eylül İş Merkezi K.7 Tel:233 97 98

Av.Tuba SUSOY - 1996

çok çıplak yürümelere koyulurdunuz
hırpalanmanız kaçınılmazdı
aldırmazdınız
hangi yoz kentlere çarpsanız
inadına yolculukların sebebi olurdu yüreğiniz
baharlarda, uzun soluklu aldanişlar yaşamadan
beklentisiz sevmelerin kutsallığı çekerdi sizi
sürgün olan ne varsa göğünüzden
anlamına ulaşırdınız özlemlerinizin
her sabah, yeni bir giz'e bürünseniz
sebebiniz duru bir sevinç olurdu
oysa her şey ne kadar da açıktı

onlar, geniş zamanlara bırakıverdiler tüm yoğunluklarımı
ne yazık, yitirdiler
oysa siz hep o dar zamanlarda duydunuz soluğunuzu
çoğaldınız
öyle güzeldi ki çoğalışınız

